T LA

TUNTURILATU

LAPINKÄVIJÄIN LEI RY. ★ NO 1/1974

Puheenjohtajan Tähdenvälejä

Operaatio Tunturiluuta on tältä erin loppuunkäsitelty. Helmikuisessa, yhdessä metsähallituksen kanssa järjestetyssä tiedotustilaisuudessa asia ei sytyttänyt paikalla olleita lehti- ja tiedotusmiehiä ja niin toimintamme jäi vaille sille toivottua julkista huomiota. En ole tästä pahoillani niinkään tunturiladun kuin niiden monien latulaisten puolesta, jotka olivat todella uhrautuvasti ja vaivojaan säästämättä osoittaneet järjestäytyneen ja oikeaan tunturihenkeen kasvaneen eräretkeilijäjoukon osaavan kantaa vastuunsa myös eräalueiden hoidosta.

Tiedotustilaisuuteen osallistumisellamme emme lähteneet hakemaan tunnustusta tunturiladulle, vaan toivoimme esimerkkimme avaavan mielestämme tärkeän keskustelun näistä ongelmista ja sen johtavan kärkevän eri tahoille suunnatun syyttelyn sijasta positiivisen toiminnan etsiskelyyn mahdollisimman vapaan ja samalla vastuuntuntoisen eräretkeilyn edellytysten säilyttämiseksi.

Tunturiluudalla on silti ollut positiiviset seurauksensa. Niiden virkamiesten piirissä, jossa joudutaan ratkaisemaan myös lapinretkeilyn ongelmia, toimintamme on herättänyt uusia ajatuksia ja korostanut eräretkeilijöidenkin näkökantojen varteenotettavuutta. Myöskin Suomen Latu on tarttunut asiaan ja ryntynyt valmistelemaan ensi kesänä järjestettävää eräretkeilyseminaaria, jonka tarkoituksena on Lapin eri intressipiirien kanssa myönteisessä hengessä jatkaa eräretkeilyongelmien selvittämistä. Kiitokseni vielä kerran kaikille Tunturiluutaan osallistuneille.

□ □ □

Susikyrö on viimeisissä kokouksissamme puhuttanut johtokuntaamme. Susikyrön käyttö on varsinkin kevään hiihtoruuhkan aikana joutumassa sellaisten ongelmien eteen, että niistä ei enää erähengellä yksin selvitä. Vaikka tunturiladun hengen mukaista on aina ollut henkilökohtaisen vapauden ja vastuun sekä kirjoittamattomien lakien noudattamisen korostaminen, suuressa joukossamme on sellaisiakin viipeltäjiä, että Susikyrölle on ollut pakko laatia kirjalliset käyttösäännöt sekä määritellä entistä tarkemmin sen käyttöoikeus ja ryhtyä avaimenvaihtoon. Tämä ei ilmiönä varmastikaan miellytä ketään meistä, mutta uskon meidän kaikkien kuitenkin hyväksyvän toimenpiteet välttämättöminä.

Susikyrön oston ja rakentamisen lähtökohtanahan oli hankkia kairan laidasta oma eräretkien lähtö- ja päätepiste. Susikyrön käyttötarkoitukseksi hyväksyttiin myös pitempiaikainen lomailu, päiväretkien tukikohtana toiminen. Kämppä ei ole tarkoitettu pelkkään oleiluun, vielä vähemmän selviämisasemaksi.

Susikyrö on tarkoitettu koko perheen käyttöön. On kuitenkin

Jatkuu keskiaukeamalla

Susiäytsi oma huippupaikkamme

Tunturilatu-lehdessä N:o 1/72 oli tiedotus ja kartta omasta kultavaltauksesta Lemmenjoella. Kun ilmeisesti kaikki jäsenet eivät tarkalleen tiedä missä valtausalue Susiäytsi sijaitsee, julkaisemme kartan sisäsivuilla uudelleen ja lisäksi asemapiirroksen, josta valtausalueen rajat lähemmin ilmenevät.

Susiäytsistä löytyy kultahippuja, sen todistavat lukuisat tunturilatulaiset, jotka kahden edellisen kesän aikana ovat alueella vaskanneet. Tunturiladun omistuksessa on vakooleja ja muita tarvittavia työvälineitä. Kaikki nämä välineet löytyvät Veikko Nevalaisen Niliaitan alta. Valtausalueella ei ole rakennuksia. Miellyttävä telttailupaikka löytyy alueen etelälaidalta.

Susikyrön kultaviikko 21-27. 7. 1974
Susikyrön talkooviikko 28-31. 7. 1974
ja 1-3. 8. 1974

Saamenkielinen lehti tarvitsee tukemme

Aivan hiljan on ilmestynyt Suomen saamenkielisen kirjallisuuden antologia, nimeltään Skabmatolak — Tulia kaamoksessa. Tapaus on sikäli historiallinen, että edellinen kaupallisen kustantamon julkaisema saamenkielinen kirja ilmestyi meillä v. 1934. Jos siis tätä vauhtia jatketaan, saadaan seuraava saamenkielinen kirja tällä tavoin julkaistuksi vuoden 2000 paikkeilla.

Kustantajien innottomuus on tietenkin kiinni saamelaisen kirjallisuuden vähäisestä menekistä, kirjojen julkaiseminen muutamalle tuhannelle ihmiselle ei tuo taloudellista voittoa. Sen sijaan on hämmästyttävämpää, että saamelainen kielialue on Suomessa katsottu niin pieneksi, että se on jäänyt kokonaan huomaamatta esimerkiksi Kirjallisuuden tukitoimikunnalta.

Kirjallisuuden tukitoimikunnan noin vuosi sitten julkaistussa mietinnössä ei kanneta huolta saamenkielisestä kirjallisuudesta. Tukitoimikunta yksinkertaisesti ei tunnusta saamenkielisen kirjallisuuden olemassaoloa. Tässä suhteessa ovat samoilla linjoilla myös Mielipidelehtitoimikunta ja Viestintäpoliittinen komitea. Saamenkielisen julkaisutoiminnan laiminlyönti näissä yhteyksissä saattaa sen entistä syrjitympään asemaan, sillä toimikunnat ovat muutoin pyrkineet kartoittamaan vähälevikkisen kirjallisuuden ja lehdistön sekä erikoisryhmien viestintäpalvelun ongelmia.

□ KAIKKEIN HEIKOIMMASSA JAMASSA ON SAAMENKIELINEN LEHDISTÖ

Täysin saamenkielisiä lehtiä on Suomessa yksi ja koko maailmassa vain kaksi. Molemmat ovat kuitenkin hyvin sitkeähenkisiä. Suomessa ilmestyvä **Sabmelaš** on pysynyt elossa 40 vuotta ja norjansaamelainen hengellinen aikakauslehti Nuorttanaste on saavuttanut 75 vuoden iän. Nuorttanaste on alkanut saada viime vuosina huomattavaa tukea Norsk Kulturfondilta — tänä vuonna 40 000 kr. Sabmelaš ei kuitenkaan haluaisi odottaa ihan tuohon ikään asti ennen kuin saa ruveta nauttimaan samanlaisia etuuksia.

Välistä tuntuu, että sivumäärältään ja julkaisutiheydeltään vaatimaton Sabmelaš on riippunut vain uutteran asianharrastuksen ja järjestöllisen uskollisuuden varassa. Lehteä julkaiseva Lapin Sivistysseura toimii hyvin pienin varoin. Vasta viime vuosina on lehden budjetti uskallettu nostaa 5 000 markan paremmalle puolelle, v. 1973 lehti tuli maksamaan 11 470 mk. Rohkeutta laajennukseen — joiden suuntaan tosin on vuosien mittaan tehty useita rahanpuutteeseen tyrehtyneitä aloitteita — on saatu lähinnä valtiovallan suopeammaksi muuttuneesta asenteesta sekä lupauksista, että saamelaisen kielivähemmistön ongelmien hoitaminen "ei ole rahasta kiinni".

□ AINOA KIRJALLINEN VIESTIN

Alusta alkaen Sabmelaš on pyritty levittämään Suomen jokaiseen saamelaiseen kotiin. Tällä hetkellä lehden levikki on 1 400 kpl. Suurin lukijaryhmä ovat Suomen saamelaiset (n. 75 % levikistä). Sen lisäksi lehteä lähetetään Norjan ja Ruotsin saamelaisalueille (n. 10 %), saamelaisalueen ulko-

Jatkuu keskiaukeamalla

Susikyröön uusi lukko 1.8.-74

Viime vuosikokous teki päätöksen Susikyrön lukon vaihtamisesta. 1. 8. alkaen Susikyrön ovi avautuu vain uudella avaimella. Näitä avaimia saa lunastaa Suomen Ladun toimistosta 15. 5. 74 alkaen. Mikäli hallussasi on entinen avain saat sen tilalle uuden 5 mk:lla ja uusille avaimen käyttöoikeuden lunastajille on hinta 35 mk. Tilatessasi avainta postitse muista ilmoittaa vanhan avaimesi numero mikäli sellainen hallussasi on ja jos osoitteesi on muuttunut avaimen hankkimisen jälkeen myös entinen osoite.

Avaimen käyttöoikeus ja Susikyrön säännöt on julkaistu toisaalla lehdessämme ja ne tulevat sinulle myös uuden avaimen myötä.

Muista kuitenkin, että vasta 1. 8. 74 alkaen voit uutta avaint käyttää mennessäsi Susikyröön ennen sitä, ota vanha avain mukaasi.

Tunturilatu r.y.

☐ JOHTOKUNTA
puheenjohtaja
Antero Tarvainen
varapuheenjohtaja
Aarno Wäänänen
jäsenet: Toivo Harjanne, Hannu Hiltunen, Pekka Huttunen, Sirkka Laakso, Yrjö Suuniittu, Sirkka Iivanainen, Lasse Lindberg.
Sihteeri: Eila Lehtonen
Poutamäentie 4 B 18 00360
Helsinki 36, puh. 558399.
Jäsenkortistonhoitaja sekä rahastonhoitaja:
Anneli Peltonen
Alkutie 27 00660 Helsinki 66
puh. 749 263
Juoksevat raha-asiat hoitaa:
Kaija Nurmi, Suomen Ladun toimisto
Korkeavuorenkatu 25 A 00130
Helsinki 13
puh. 90-10 101

☐ JÄSENLEHTI
Tunturilatu
Toimittaja Erkki Wiksten
Yläkiventie 5 K 187 00920
Helsinki 92
puh. 335 878

☐ NAISTOIMIKUNTA
Kokoonkutsujana
Kirsti Päivärinta
Pietarinkatu 19 00140

☐ SUSIKYRÖ-TUNTURIMAJA
os. Raattama, Ylikyrö
Susikyrön rakennuspäällikkö:
Pekka Huttunen
Joukontie 27 76100
Pieksämäki 10
Susikyrön isäntä:
Ossi Issakainen, Muonio

☐ SUSIVALIOKUNTA
Puheenjohtaja Aarno Wäänänen
Sihteeri Eila Wäänänen
Jäsenet: Kauno Laine, Raimo Niklander, Tuulikki Sepänmaa, Väinö Martikainen

☐ TUNTURIKERHOT
Kuokte (2) Hyvinkää
Puheenjohtaja Reino Aaltonen
Sihteeri: Jorma Vuorela
Vesitorninkatu 19 B 23 05820
Hyvinkää 2, puh. 914-14909

Kolbma (3) Tampere
Puheenjohtaja Yrjö Suuniittu
Sihteeri Elma Mäkinen
os. Kirjavaisenkatu 5 Tampere 56, puh 931-630 537

Njellä (4) Pieksämäki — Mikkeli
Puheenjohtaja Pekka Huttunen
Sihteeri Eila Hämäläinen
os. Nuijamiestenkatu 24 D 10
50100 Mikkeli 10

Vihtta (5) Vaasa
Puheenjohtaja Aarne Orhanen
Sihteeri Paavo Finnilä
os. Malmönkatu 17 65140 Vaasa 14, puh. 961-244442

Kuhtta (6) Helsinki—Vartiokylä
Puheenjohtaja Alpo Mäntynen
Sihteeri: Ari Munther
Keinutie 7 A 9 00940 Helsinki 94
puh. 307658

Sietsa (7) Iisalmi
Puheenjohtaja Kauko Härkönen
Asevelikatu 10 74100 Iisalmi

Kavtsi (8) Helsinki
Puheenjohtaja Lasse Lindberg
Sihteeri Marjatta Lindberg
os. Linnankoskenkatu 3 A 9
00250 Helsinki 25
puh. 90-446 770.

Kuokten kuulumisia

Sitten viimeisten Kuokten kuulumisten jälkeen on täällä Hyvinkäällä ehtinyt tapahtua liikunnan leveällä saralla yhtä ja toistakin retkeilyyn liittyvää.

Ruskaretkeä allekirjoittanut oli vetämässä Pallastunturien maisemissa majapaikkana Susikyrö, tapasimpa siellä myös muita Kuoktelaisia, korjasin epäkuntoon menneen moottorisahan sekä sahasin ison läjän puita kiitokseksi hyvästä kortteerista.

Hyvinkään kaupungin liikuntalautakunta järjesti 13—14. 10. 1973 Erävaelluksen Lapin — Tammelan alueelle.

Retkeä oli ohjaamassa Lasse Martin Suomen Ladusta.

Vaellukselle oli uskaltautunut 13 miestä ja 3 naista, jotka suurimmalta osalta edustivat Tunturikerho Kuoktea.

Retki aloitettiin Luutasuonharjulta suuntautuen kohti Lopen Poronpolun maisemia.

Retki oli tarkoitettu eräretken ohjaajakurssiksi, joten jokainen osanottaja joutui käyttämään karttaa ja kompassia.

Alkumatka edistyi hyvin, olihan maasto retkeilyyn sopivaa mäntyharjuvoittoista maisemaa jossa polut puikkelehtivat sopivasti kauniiden metsälampien lomitse.

Poronpolku oli monille tuttu joten matka sujui aikataulun mukaisesti ja Marskin majan vastarannalle saavuttiin lauantai-iltapäivällä klo 14.00.

Majaisäntä Hämäläinen tuli veneineen vastaan joten vesiylitys sujui kastumatta.

Majaan tutustumise njälkeen vetäjät vaihtuivat ja vaellus suunnattiin kohti Räyskälää.

Illan hämärtyessä, kiirehdittiin askeleita, koska pelättiin pimeyden yllättävän ennenkuin saadaan leiri pystyyn.

Hämärissä tavoitimme Räyskälän lentokentän Sääksjärven rannalle pystytimme leirimme.

Varhain aamulla pienessä pakkasessa lähdimme jatkamaan matkaa jota olisi noin 30 km.

Päivä koetteli kovasti vaeltajia sillä ensimmäistä kohdetta Iililampea lähestyttäessä vankka räntäsade kasteli kulkijat.

Lunssista kostein jatkettiin matkaa Eerikkälää.

Kuudentunnin vaelluksen jälkeen nautittiin kevyt ateria Kaksvetisen rannalla.

Mustien pilvien uhkaamana lähdettiin lopputaipaleelle noin 9 km. Vielä kerran luontoäiti koetteli kulkijoita sillä voimakas sade kasteli kulkijat kuitenkin hiukan aikataulusta edellä saavuttiin Eerikkälän urheiluopistoon jossa saatiin ruokailla ja saunoa. Täältä oli Linja-auto kuljetus takaisin kotiin.

Vaelluksesta siksi että Kanta-Hämeen seutukaavaliitto on kiinnostunut retkestä ja Tunturikerho Kuokte tekee esityksen seutukaavaliitolle tämän reitin saamiseksi pysyväiseksi viherkaavaan. Tämä reitti antaisi melkein Lapin oloja vastaavan mahdollisuuden retkeilyyn etelässä.

Muita syksyn tapahtumia olivat joka sunnuntaiset retket lähimaastoon.

Pikkujoulua vietimme marraskuun lopulla, vieraita joulujuhlaamme saimme pääkaupungista Kerho Kavtsista.

Tunturiladun vaatekeräyksen pidimme jo totuttuun tapaan.

Tämän vuoden puolella olemme hiihdelleet kovasti, joka viikko on tehty iltahiihtoretki otsalamppujen valossa, sunnuntaisin pidettyihin ohjattuihin hiihtoretkiin, on otettu osaa viimeisimpiä Poronhiihto Lopella sekä Monninhiihto.

Monninhiihdossa sekä Seitsemänveljeksen hiihdossa toimimme myöskin järjestelytehtävissä.

Eräänä iltana olimme Usmin korpimaastossa rakovalkealla paistamassa lettuja, lettujen turvottamia vatsoja sulattelimme sitten pienellä hiihtolenkillä kauniissa kuutamossa.

Olemme myöskin suunnitelleet asioita eteenkinpäin muutamia tulossa olevia, kaksi ryhmää lähtee keväthangille Lappiin vaeltamaan toinen Lemmenjoelle toinen vaeltaa Hetasta — Ylläkselle jossa pidetään myöskin hiihtovirkistysviikko joka on Äkäslompolossa. Juhannuksena lähdemme kiertämään "Karjalan helmen" eli Koitereen.

Suomenladun leiripäiville otamme osaa entistä isommalla porukalla.

Syksyllä lähdemme valtaamaan Haltin.

Näin meillä Hyvinkäällä, oikein [illegible] uskettavaa kevättä kaikille reippailusta kiinnostuneille.

ANORAKKI

VAATIVAAN KÄYTTÖÖN

(tunturisusien käyttämä malli)

Valmistamme anorakkeja PMK:n erittäin kestävästä, vettähylkivästä Dio-gabardinista ja kesäkäyttöön hieman ohuemmasta Dio-Luxista. Runsas värivalikoima. Miesten koot 48--58. Naisten koot 36--46.

Kestäviä **SUKSIPUSSEJA** (pituudet 205 cm ja 220 cm)

LK-tuote Oy

Ilmarinkatu 34 33500 Tampere 50 puh. 931-56 121

Njellän kuulumisia

Mahtaakohan muualla Suomessa ka mennä niin nopeasti kuin meillä täällä Savossa? Joskus pitää oikein miettiä, onkohan savolaisilla toisenlainen almanakka kuin muilla ihmisillä. Tämä epäilys siksi, kun tuo aika menee ohitse huomaamatta. (Voi se olla ihan henkilökohtaistakin) Onneksi meillä on aina valpas Pekka, joka panee sihteeriparan töihin ja kuulumisia kertomaan. Kerhomme on toiminut entiseen tapaan, kerran kuukaudessa on tavattu Njellän merkeissä. Vuosikokous ei tuonut muutoksia kerhomme johdossa. Pekka luotsaa edelleen varmalla kädellään Njellän ruoria.

Yhteisten iltojemme lisäksi oli hiihtöpäivä Pieksämäellä. joskin suojakeli peloitti jäämään kotiin. Innokkain hiihti 70 km. Arvaa kuka?

Tänä talvena onkin ollut suotuisat hiihtomahdollisuudet. Lunta on ollut riittämiin. Lumen paljoutta on käyty toteamassa Lapin kaamoksessa, joulun aikaan. Vaskojoen joururauha oli täydellinen, Miessijoella oli kuvernöörin joururauha.

Njellän suunnitelmissa on huhtikuussa vaellus Muotkan puoiessa. Sitä ennen ja sen jälkeen on suunniteltu retkiä eripuolille Lappia, eikä Susikyrökään ole unohdettu. Värkkäsimme yhdessä Tunturiladun johdon kanssa säännöksiä ja käyttäytymisohjeita Susikyrön kävijöille. Harras toiveemme on, että jokaisella kävijällä olisi käyttäytymisohjeet sydämissään. Jos näin olisi, jäisivät paperilla olevat tarpeettomiksi.

On suorastaan ilo todeta jatkuva kiinnostus tunturikerhoja kohtaan. Uusia jäseniä on tullut ja tulossa. Usein tapaa tämänlaatuisten kerhojenkin olevan niin sisäänlämpiäviä, ettei ulkopuolisilla ole niihin asiaa. Toivottavasti Tunturiladun kerhot eivät tähän syyllisty.

Meidän kaikkien puolesta oikein hyviä hiihtolenkkejä Lappiin mepeville, paistaa se aurinko kotiin jäävillekin.

Kevättä ja Paistetta.

E H

Kolbman kuulumisia

Lapinkuume alkaa jälleen olla kerhomme piirissä korkeimmillaan ja toinen toistaan kiehtovammat mielikuvat tuntureista, kurujen kupeilla sinertyvästä hangesta tai sulan kaltion iloisesti pulppuavasta saivovedestä pyrkivät valtaamaan ajatukset. Kevään retkielämystä odotellessa on nyt kuitenkin yritettävä kertoa kerhomme toiminnasta.

Ennen joulua käynnistimme kerhoilloissa opintokerhotoiminnan, so valitsimme opinto-ohjaajan, tilasimme opintosuunnitelmalomakkeet ja muun aineiston. Aiheeksi valitsimme piiriimme sopivan: "Eräretken suunnittelu ja toteutus". Kahdentoista opintokokouksen jälkeen anomme valtion opintokerhotuen kulujen peittämiseksi. Kuluiksi käyvät: alustajien palkkiot, kokoushuoneen vuokrat, opintomateriaali ym. Kun alustajat ovat omasta takaa, jää rahaa kerhonkin kassaan. Tämä ei kuitenkaan ole pääasia, vaan se, että samalla saadaan kerhoiltoihin ohjelmaa ja vieläpä sellaista asiaa, josta joka tapauksessa keskustelemme. Opintokerhoja voi perustaa samanaikaisesti useampiakin, jolloin avustusmäärä luonnollisesti lisääntyy samassa suhteessa. Kaikki kerhot voivat kokoontua yhtäaikaa, on vain pidettävä huoli, että jokaista kerhoa kohti on vähintään viisi osanottajaa ja jokaisella omat kulunsa. Ja mikä parasta — opintoaiheiksi kelpaavat esim. kaikki mahdolliset tunturiretkeilyyn liittyvät asiat.

Taloudellisesti huomattavasti tuottoisampaa ovat olleet kerhon lunastamat teatterinäytökset. Toisin sanoen, kerho on ostanut Tampereella olevien teattereiden päänäyttämöiltä neljäsosan ja pienoisnäyttämöiltä koko näytöksen. Sen jälkeen kerholaiset ovat myyneet uudelleenhinnoitellut liput tuttavapiirissään. Tarvitaan vain hyvävainuinen teatterinharrastaja, joka osaa ennakoida menestyskappaleen. Toistaiseksi Annikki on meillä onnistunut hyvin tehtävässään.

Toinenkin huomattava hanke toteutui kerhomme piirissä alkuvuodesta. Hankimme nim. lähes sata metriä maasto-autex-kangasta. Siitä on toistakymmentä kerholaista saanut laavuvaatteen — "Erätoverin", josta voi retken aikana rakentaa tarpeen mukaan: laavun, louteen, teltan tai vaikkapa lautan vesistön ylitystä varten. Tätä luettaessa on jo ensimmäiset kokemukset saatu, ehkäpä kerromme niistä myöhemmin.

Käytössä on myöskin ollut kerhon talviteltta. Jo kolme hiihtoretkeä Ruoveden Siikakankaalta halki pohjoishämäläisen maiseman on suuntautunut Latosaareen. Reitti kulkee laajan erämaa-alueen kautta. Sen keskellä on kansallispuistoksi aiottu Siikaneva komeine aarnialueineen. Seudun elämistö on runsas, varsinkin linnusto on erämaalle ominainen. Ei ole mitenkään harvinaista, että silmä tavoittaa siellä maakotkan komean kaaren. Mieliämme kiehtoo sulanmaan aikana tehtävä pitkän viikonlopun retki halki Siikanevan pitkospuupolkuja pitkin metsäsaarekkeelta toiselle. Näiden saarekkeiden puustona on kirveenkoskemattomat, sylimittaiset korpikuuset ja kilpikaarnaiset aihkit, joiden kanssa sulassa sovussa piirtelevät pilviin uriaan hopeakylkiset kelot, kotkan ja korpin kynsimin latvakruunuin.

Ja kuin pisteenä i:n päälle, odottaa retkeilijää kolmen, neljän penikulman ja telttayöpymisen jälkeen — savusauna Latosaaressa. Sen lauteilla on, löylyn hivellessä jäseniä, mukava kerrata retken vaiheita ja pehmitellä kipeytyneitä jäseniä. Tähän ajatukseen sekä odotukseen lähestyvästä eräretkestä Vongoivan maisemiin lopetan nämä kuulumiset tällä kertaa.

Saman jännittävän odotuksen vallassa elää moni muukin tunturilatulainen. Heille toivotan antoisia retkiä ja muita lohdutan vanhalla sanonnalla, että paistaa se aurinko vielä risuläjäänkin.

YS

Kuhttan kuulumisia

Syksyn ruska ja kohta kaamosaikakin on mennyt ja samalla uusi toimintavuosi tunturikerhossamme on alkanut.

Syksyllä oli monenlaista toimintaa. Elokuussa vaelsi kolme ryhmää siivoten ja luututen pohjoisia erämaitamme "Operaatio tunturiluudan" idean mukaisesti.

Marraskuun alussa järjestettiin partiotaitokilpailut Pornaisten Suvirannassa, jossa lukuisat parit kilpailivat erämiehen tittelistä tehden varaporkkia ja paikaten luunmurtumia. Joulukuussa lähilahduttamaan kahta Pohjoistivät tavanomaiset pakettimme Suomen perhettä.

Kevään ohjelma sisältää lenkkeilyä, hiihtoa, syventymistä valokuvaukseen sekä erilaisia luentoja ajankohtaisista Lapin aiheista. Helmi—maaliskuun vaihteessa tehdään vaellus Saariselälle ja Ivalojoelle, jonne kuhttalaiset rynnistävät kolmikymmenpäisenä joukkona.

Tapahtumaterveisin

SIHTEERI

Vihttan kuulumisia

Kyllä täällä Vihttassa on touhuttu ja elelty vaikkakaan tavallisuudesta poikkeavaa ei ole tapahtunut. Syksyllä kävi jäsenistöämme kolmenkymmenen hengen voimalla ruskaretkellä Ylläksellä Kekun vetämänä ja matkaansa olivat kaikki tyytyväisiä. Saimme tokkaamme uuden hukan kun Juri-arkkitehti ylennettiin susien rääthyn. Marraskuussa kävimme keskussairaalassa kerhohuoneessa illanvietossa ja Kalervo jälleen esitti meille retkiitä diakuvia. Emäntämme pitivät jälleen hyvää huolta siitä, että suuhunpantavaakin riitti. Suumme pysyi makeana vielä tämän jälkeenkin, sillä ennen vuoden päättymistä teimme vielä patikkaretken Vaskiluotoon Suomen Sokeriin, jossa saimme havainnollisesti seurata, miten tuo makeus syntyy. Vielä joulukuussa ehti tulla sen verran lunta, että ratamestarimme Arvi Huhtamäki, kuten monina aikaisempinakin vuosina, avasi meille Vihtta-ladun, joka yllätykseksemme tulikin jäämään hänen viimeiseksi ladukseen.

Salme Tokola kokosi Vihtta-porukan puitteissa viitisenkymmentä kiloa vaate- ym. tavaraa, pakkasi ja postitti ne jouluksi Lappiin ja niin saimme osaltamme tuottaa joillekin perheille hiukan jouluista iloa.

Meillä on nyt ollut lunta oikein mukavasti niin, että olemme voineet hankkia pohjakuntoa kevästä Lappia varten. Ensimmäiset lähtijät täällä jo kokoilevatkin varusteitaan. Ehkäpä keväisillä hangilla jälleen tapaamme!

PF

SUUNNITTELEVA
INSINÖÖRITOIMISTO

MATTI IMMONEN KY.

70340 KUOPIO 34, RASTAANTIE 32.
PUH. 971/81 516.

Muisti-kirjan lisälehdet

10. 5. 1974 Tunturilatu ry:n perinteellinen kevään kuvailta klo 19—23 TVK:n tiloissa os. Töölöntullinkatu 8 (Auratalon vieressä). Vuoden aikana on varmaankin kertynyt melkoinen saalis dioja ja filmejä retkistä, siltatalkoista ja tunturiluudasta. Tarinapuolella on lyhyt katsaus tunturisusijärjestelmän syntyvaiheista. Elokuvaaja Olle Åkerblom, joka oli yhtenä jäsenenä ensimmäisessä susipesueessa, kertoo silloisista tapahtumista.

●

18. 5. 1974 "Helalauantaivaellus" reitillä Helsinki—Hyvinkää. Lähtö Pirkkolan urheilupuiston ylä-pysäköintialueelta klo 6.00. Hyvinkääläiset tulevat vanhan tavan mukaan linja-autolla lähtöpaikalle. Samalla linja-autolla voi lähettää saunakamppeensa Hyvinkäälle odottamaan omistajansa perilletuloa. Saatujen tietojen mukaan suljetaan saunan ja uimahallin ovet tulijoilta klo 19.00. Saumominen ja uiminen päättyy klo 20.00.

●

Suomen Ladun XVII Valtakunnalliset Leiripäivät pidetään Karhulassa 29—30. 6. 74.

●

Suomen Ladun jäsenyhdistysten toimintakilpailussa kunnostautui Tunturilatu ry viime toimintakaudella saavuttaen ykkössijan sarjassa "yhdistykset yli 300 jäsentä".

Vetoomus lapinkävijöille

Eräitä Lapin luonnon ja maiseman erikoispiirteitä ovat kelot, ikivanhat aihkimännyt, ja ankarien olosuhteiden metsänrajalla luonnon taideteoksiksi muotoilemat kuuset ja koivut. Metsätalous, joka on laajentunut lähes kaikille puuta kohtuullisesti tuottaville alueille, tulee hävittämään kelot laajoilta alueilta melkein kokonaan, vaikka metsätalousalueillakin pyritään säilyttämään keloja ja aihkimäntyjä maisemallisesti merkittävissä kohteissa. Metsätaloudellisen toiminnan ulkopuolelle jää noin 3 milj. hehtaarin suuruinen alue, jolle sijoittuvat mm. suosituimmat matkailukeskukset ja eräretkeilyalueet. Jatkuvasti lisääntyvästä matkailusta on muodostumassa uhka näiden alueiden luonnolle. Lapin luonnonsuojeluyhdistys vetoaa sen vuoksi lapinkävijöihin seuraavilla toivomuksilla:

1. Älä kaada pystykeloa polttopuuksi tai muuhun tarpeeseen ellei kysymyksessä ole hätätilanne. Lahotkin ja katkenneet kelot ovat maisemakoristuksia ja tikkojen ja muiden kololintujen pesäpaikkoja.

2. Käytä kahvinuotioosi kuivia oksia taj muuta vähäarvoista puuta. Mikäli tarvitset suurta nuotiota, käytä juurakoita tai maapuita.

3. Kun sammutat lähtiessäsi juurakkotulen talvellakin, siitä jää polttopuuta muillekin kulkijoille. Sammuttamattomana se palaa hukkaan.

4. Mikäli pitkällä eräretkellä aiot yöpyä rakotulille, pyydä maanomistajan lupa ja osoitus pystykelon kaatamiseen ja maksa vaadittu korvaus. Luvattomasta puun kaatamisesta on seurauksena korvausvelvollisuus ja rangaistus rikoslain 33 luvun 1 &:n perusteella.

5. Tunturissa ja metsärajalla liikkuessasi älä käytä mitään puuta. Mikäli tarvitset kylmyydeltä eristävää istuinta, ota mukaasi esimerkiksi vaahtomuovin pala. Satojen vuosien ikäisten tunturikuusten oksat eivät ole tarkoitetut taitettaviksi istuimiksi. Jos haluat keittää kahvit tunturissa, käytä merkittyjä tulentekopaikkoja tai hanki kaasukeitin.

Olet tervetullut Lappiin, mutta muista, että yhdellä kahvihetkellä voit harkitsemattomuudellasi tuhota vuosituhannen vanhan luonnon taideteoksen. Sinun lisäksesi on kymmeniätuhansia muita, jotka haluavat nauttia samoista Lapin maiseman erikoispiirteistä kuin Sinäkin. Ensi vuonna saatat tulla itsekin uudestaan.

LAPIN LUONNONSUOJELUYHDISTYS R.Y.

Jälkikronikkaa tunturiluudasta

TUNTURILUUDAN tulosten ja raporttien tiimoilta on syksyn ja talven aikana oltu yhteydessä metsähallituksen kanssa. Lokakuussa saimme metsähallitukselta parin sivun mittaisen kirjeen, jonka aiheena oli "kiitos yleisen edun hyväksi tehdystä talkootyöstä", allekirjoittajina pääjohtaja Antero Piha ja metsänhoitaja T. O. Lehväslaiho. Kirje puhuu puolestaan, kun lainaan tähän sen pari viimeistä kappaletta:

"Metsähallitus on todennut talkootyöaloitteenne ja sen suunnitelmanmukaisen määrätietoisen toteuttamisen vieneen onnistuneeseen tulokseen. Suuren työmäärän vaatineena ja Saariselän viihtyisyyteen olennaisesti vaikuttavana siisteytenä ja järjestyksenä sen voidaan odottaa johtavan retkeilijöiden asenteiden pysyvään muutokseen ympäristöystävälliseen suuntaan. Sitä koskeva tiedotustoiminta edistää tätä pyrkimystä.

Metsähallitus esittää kiitoksensa "tunturiluuta"-talkoiden järjestäjälle Tunturilatu r.y.:lle ja sen jäsenistölle talkootyön tekijöinä sekä toivoo yhteistyön retkeilyjärjestönne ja valtion viranomaisten välillä jatkuvan."

Omasta puolestamme luovutimme 22. 11. 1973 metsähallitukselle tunturiluudan lopettajaiskirjeen, jonka liitteinä olivat Marjatta Lindbergin raportit ja retkenvetäjien toimenpideilmoitukset sekä erillinen tunturiluudan vaiheita ja tuloksia koskeva muistio. Tämä muistio oli suunnilleen samansisältöinen kuin kirjoitus tunturiluudasta edellisessä lehdessämme. Rohkenimme kuitenkin lisätä siihen seuraavanlaisen lausuman: "Yhdistyksemme jäsenet ovat jo aikaisemminkin ilman erityistä kehotusta pitäneet tapanaan siivota autiotupia eräretkien yhteydessä. Omalta kohdaltamme on tarkoituksemme nyt tehostaa tätä toimintaa siten, että kehotamme yhdistyksemme jäseniä eräretkiä suunnitellessaan ottamaan ohjelmaansa siivoustyötä jollakin autiotuvalla ja myös sen ympäristössä."

Menköön tämä kehotus tässä nyt perille. Ei varmaankaan ole hassumpaa viettää kämpällä pari luppopäivää ja siivota vähän paikkoja. On kuitenkin otettava huomioon, että kuoppia ei sovi ruveta kaivamaan eikä liioin roskia polttamaan ilman maanomistajan lupaa.

Metsähallitus järjesti 18. päivänä helmikuuta lehdistölle tiedotustilaisuuden, jossa käsiteltiin Lapin retkeilyä koskevia asioita kevätretkeilykauden alkamisen merkeissä. Tilaisuudessa olivat mukana Jonne Saastamoinen, Yrjö Suuniittu ja allekirjoittanut. Kerroimme lehtiväelle myös tunturiluudasta, mutta seuraavana päivänä huomattiin, että valitettavan vähän heitä tällainen positiivinen puoli näytti kiinnostaneen ja sanotaan vain, että se siitä. Siisteyttä ja siivousta voi aina harrastaa, vaikkei siitä niin melua syntyisikään.

Tunturiluudan päällä lepäävät nyt paksut hanget. Saapas nähdä, mitä kesän tullen hankien alta paljastuu, kun hiihtoporukat ovat koko talven ajan Saariselän kämpillä kierrelleet. Olisi kiinnostavaa saada tietää, millaisessa kunnossa kämppien ympäristöt kesän tultua ovat ja kehottaisinkin Saariselän retkeilijöitä tekemään havaintoja ja lähettämään raportin Tunturiladulle sekä mainitsemaan myös, mitä työkaluja kämpällä on käytettävissä.

Antoisia eräretkiä!

PETTERI WÄÄNÄNEN

Jäkälä-äytsi talviasussa.

KAVTSIN KUULUMISIA

Kerhon toiminta on kuluvan kauden aikana ollut yhtä vilkas kuin ensimmäisen toimintavuoden aikana. Monipuolista touhua lisää se seikka, että Kavtsi toimii eräänlaisena Tunturiladun paikallisena työrukkasena. Lienee kuitenkin paikallaan todeta, että samat henkilöt, jotka aikaisemmin ovat hoitaneet Tunturiladun antamia erillistehtäviä, yhä ovat aktiivisesti mukana. Kerhon tehtävänä on ollut hankkia lisää vapaaehtoisia voimia toteuttamaan saatuja tehtäviä.

Kerhon omasta toiminnasta voidaan mainita myyjäiset joulukuussa. Tavaraa kuten leivonnaisia, neuletöitä, kelosta tehtyjä esineitä, nahkatöitä, kynttilöitä, pihlajanmarjahyytelöä ja paljon muuta saatiin lahjaksi. Kaupankäynti oli vilkasta ja myyjäisten tuotto ylitti reippaasti sille asetetut toiveet, mistä suurkiitos kaikille, jotka osallistuivat lahjoittajina, ostajina tai järjestäjinä.

Tammikuussa kävi lähes 30 kavtsilaista tutustumassa Kansallismuseon Lapin osastoon. Museon opas selosti kokoelmien alkuperää ja esineiden käyttötarkoitusta.

Kerhoilloissa olemme kokoontuneet kuulemaan esitelmiä erilaisista aiheista, kuten esimerkiksi suksista, sään ennustamisesta retkiolosuhteissa jne.

Retkistä mainittakoon sunnuntai- ja viikonloppuretkiä eri kohteisiin. Keskiviikkolenkeillä on käyty ja osanottajia on ollut 5—20 kerralla.

Kavtsi on saanut oman tunnuksensa ja hihamerkkinsä. Merkin on suunnitellut Esko Alén. Hihamerkissä oleva tunturikuvio on valkoinen. Tunturien alaosassa on kerhon nimi punaisin kirjaimin. Yläosa kuvaa tummansinistä taivasta ja siinä revontulikuvio, värit keltainen—punainen—keltainen. Kehys on valkoinen.

Kavtsin jäsenistölle on myös suunniteltu anorakki, joka todellisuudessa on muunnos jo olemassaolevasta tyypistä. Väri on pirteän punainen, kaikki taskut on varustettu vetoketjuin ja kaula-aukon nyöritys on niinikään korvattu vetoketjulla. Hihansuut ovat yksinkertaiset ja varustettu kudotulla villaresorilla.

Tähän mennessä on toimitettu noin 40 tällaista anorakkia kerhon jäsenille.

Kavtsin jäsenten osuudesta Tunturilatu ry:n tilaisuuksien järjestelyissä mainittakoon susiaiset Dipolissa, pikkujoulujuhla Kiljavan Kotorannassa, Tunturilatu ry:n toimistohuoneen kunnostaminen ja sisustaminen sekä kevään kuvailta TVK:n tiloissa.

Ldg.

Junalla mukavasti

... talvilomalle, kesälomalle, muuten vain. Nopeat ja mukavat, nykyaikaiset junat kuljettavat Teidät edullisesti halki maan — yhdessä yössä. Mukavat makuuvaunut, viihtyisät päivävaunut, herkulliset ateriat ravintolavaunussa ja autonnekin samassa junassa Helsingistä Ouluun, Kemiin, Rovaniemelle. — **Omaksi mukavuudeksenne: keskellä viikkoa väljintä.** — HYVÄÄ MATKAA.

VALTIONRAUTATIET

TIE

Jo vuosikymmenien ajan on puhuttu tien rakentamisesta suoraan Inarista Angelin kylään, johon nykyään tulee matkaa Inarista Karigasniemen kautta lähes 200 km. Tällä hetkellä käyvät taas keskustelun laineet kuumina aiheesta, koska kuluvan vuoden syksyllä on luvattu ruveta rakentamaan tietä.

12—24. 4. 1973 välisenä aikana tekemäni eräretken yhteydessä suoritin suunnitellun tien vaikutuspiiriin kuuluvien asukkaiden haastattelun tien vaikutuksista heidän elinolosuhteisiinsa. Angelin kylässä jäi 2—3 perheen edustajat tapaamatta heidän poissaolonsa vuoksi. Myöskään Vaskojoen varrella olevien huviloiden asukkaita en tavannut, mutta paikkakuntalaisilta kuulin heidän olevan vastustavalla kannalla tien suhteen.

Laadin etukäteen 20 kysymystä käsittävän kyselykaavakkeen, joten haastattelusta tuli hyvin suppea-alainen. Heti haastattelun alussa havaitsin, että kysymysten asettelu ei ollut läheskään paras mahdollinen, koska haastateltujen ongelmat eivät ole kyllä/ei vaihtoehtoisia, vaan paljon monisyisempiä. Haastattelu valaisi silti paljon paikkakuntalaisten elämää ja heidän suhtautumistaan asioihin. Kaikki haastatellut suhtautuivat myönteisesti haastatteluun ja jotkut vastasivat kysymyksiin hyvinkin perustellusti ja laajasti. Erittäin myönteisenä koin haastattelun suoman henkilökohtaisen kontaktin saamisen asukkaisiin.

Kaikkiaan haastattelin 15 ruokakunnan edustajat, joista 13 ilmoitti elinkeinokseen poronhoidon, yksi oli rajavartioston edustaja ja yksi sekatyömies.

Haastattelun tulokset ovat seuraavat:

1. Kaikki haastatellut halusivat tien suoraan Inari — Angeli välille ja osa piti sitä jopa välttämättömänä, jos mieli pysyä kehityksen mukana. Epävarmuutta aiheuttaa se, että tuleeko tie Lemmenjoen kautta Närrijärvelle ja sieltä edelleen Angeliin, jolloin matka Inariin tulisi pitemmäksi ja osa Vaskon varrella olevista taloista jäisi ilman tien suomia etuja. Lisäksi osa vastaajista epäili, että kunta tekee tien Lisman kylään, jolloin he jäisivät vielä ilman tietä. Erään 70 vuotta Angelissa asuneen haastatellun mukaan tiestä on puhuttu jo yli 45 vuoden ajan, mutta aina sen teko on siirtynyt tuntemattomaan tulevaisuuteen.

2. 13 haastatellun elinkeinona on poronhoito, yhden rajayliväpeli ja yksi on sekatyömies.

3. Tien vaikutuksesta elinkeinoelämään kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että tie lisäisi elinkeinoja. Kysymykseen mitä uusia elinkeinoja tie saattaisi tuoda tullessaan, vastaukset jakaantuivat seuraavasti: 4 vastaajaa piti mahdollisena metsätöiden lisääntymistä. 5 vastaajaa piti mahdollisena matkailun tuomia ansiomahdollisuuksia. 3 vastaajaa arveli yksityisyritteliäisyyden lisääntyvän (kauppa tms). Yhden vastaajan mielestä käsityöteollisuus elpyisi markkinoinnin helpottumisen vuoksi. Yksi vastaaja piti mahdollisena porotilojen lisääntymistä. 4 vastaajaa ei osannut sanoa, mitä uusia elinkeinoja tie toisi tullessaan. Kaikki vastaajat pitivät tietä hyvin tarpeellisena elinkeinoelämän kehittymisen kannalta.

4. Kaikki vastaajat ilmoittivat tien helpottavan heidän elinkeinonsa hoitamista. Poronhoidon kannalta kerrottiin, että tien tullessa kulkemaan paliskunnan keskellä erotukset voitaisiin pitää syksyllä, jolloin poro on hyvässä lihassa ja lihan hinta korkeampi sekä että paliskunta olisi tasavertaisemmassa asemassa muiden paliskuntien kanssa. Tie helpottaisi myös markkinointia kuljetusyhteyksien parantuessa. Rajavartioston edustajan mielestä huoltoyhteydet paranisivat huomattavasti. Yhden vastaajan mielestä tie saattaisi haitata jossain määrin poronhoitoa.

5. Kaikki haastatellut toivoivat tielle säännöllistä linja-autovuoroa. Erittäinkin postiauton kulkua toivottiin tielle, koska nykyisin saadaan posti kahdesti kolmesti viikossa riippuen asuinpaikasta. Vuorotiheyden suhteen mielipiteet jakaantuivat seuraavasti: 8 vastaajaa toivoi päivittäistä linja-autovuoroa. 4 vastaajaa toivoi kahta autovuoroa viikossa. 3 vastaajan mielestä linja-autovuoroja saisi olla enemmän kuin 2 viikossa.

6. Haastateltujen mielipiteet mahdollisesti tien välittömään läheisyyteen tulevista leirintäalueista, retkeilymajasta ja hotellista tai muusta anniskeluoikeuksin varustetusta ravitsemusliikkeestä jakaantuivat seuraavasti. 5 vastaajaa toivoi tien läheisyyteen leirintäalueen. 8 vastaajaa toivoi retkeilymajaa. 4 vastaajaa toivoi anniskeluoikeuksin varustettua ravitsemus- ja majoitusliikettä. 3 vastaajaa ei osannut sanoa kantaansa ko. kysymykseen. Useat haastatellut katsoivat matkailijoiden palvelemisen lisäävän paikkakuntalaisten ansiomahdollisuuksia. Yhden vastaajan mielestä esim. leirintäalueita pitäisi perustaa tarpeen vaatima määrä, joka keskittäisi matkailijain sijoittumisen alueella eivätkä nämä tällöin sotke aluetta eikä haittaa elinkeinojen, lähinnä poronhoidon harjoittamista.

7. Retkeilijäin ja matkailijain mahdollisen lisääntymisen vaikutusta elinkeinon hoitamiseen. 10 vastaajaa ilmoitti, ettei retkeilijäin ja matkailijoiden lisääntyminen vaikuta heidän elinkeinonsa hoitamiseen mitään. 3 vastaajan mielestä kulkijoiden lisääntyminen olisi haitallista poronhoidon kannalta. Perusteluina esitettiin, että tällöin lisääntyisivät moottorikelkat, jotka häiritsisivät poroja samoinkuin alueella liikkuvat irtokoirat, jotka hätyyttelevät myös poroja. Yhden vastaajan mielestä valvomaton retkeily ja matkailu haittaisi poronhoitoa, koska esim. vasomisaikana retkeilijät hyvin usein häiritsevät poroja. Rajavartioston edustaja piti haittana rajavartijain valvontatehtävien lisääntymistä. 2 vastaajaa ei osannut sanoa kantaansa asiaan.

8. Tien vaikutus rakennustoimintaan. 13 vastaajaa ilmoitti kulkuyhteyksien parantumisen lisäävän rakennustoimintaa, koska rakennustarvikkeiden kuljetus helpottuisi ja kustannukset laskisivat. Yhden vastaajan mielestä rakennustoiminnan helpottuminen lisäisi porotilojen perustamista. Yhden vastaajan mielestä tie ei vaikuta rakennustoimintaan ja yksi vastaaja ei osannut sanoa kantaansa rakennustoiminnan suhteen.

9. Haastateltujen mielipiteet asutuksen lisääntymisestä tien vaikutuspiirissä olivat seuraavat: 9 vastaajaa toivoi asutuksen lisääntyvän, koska se lisäisi liikevaihtoa ja toisi tuloa paikkakuntalaisille. Yksi vastaaja toivoi asutuksen lisääntyvän rajoitetusti, ettei se häiritsisi elinkeinon (poronhoidon) harjoittamista. Yksi vastaaja toivoi nimenomaan saamelaisasutuksen lisääntymistä. 4 vastaajan mielestä oli samantekevää lisääntyykö asutus vai ei. 2 vastaajaa ei halunnut asutuksen lisääntyvän alueella.

10. Tien vaikutuspiirissä mahdollisesti lisääntyvän huvila-kesämökkiasutuksen suhteen mielipiteet jakaantuivat seuraavasti: 9 vastaajaa suhtautui myönteisesti, koska huvila-asukas on tuottavampi kuin retkeilijä tai matkailija. Yhden vastaajan mielestä mökkiläinen saattaa haitata poronhoitoa kieltämällä porojen liikkumisen maallaan. Yksi vastaaja suhtautui kielteisesti huvila-kesämökkiasutuksen lisääntymiseen. 5 vastaajaa ei osannut ottaa kantaa kysymykseen.

11. Tien vaikutus poronhoitoon. 13 vastaajaa piti tietä hyödyllisenä (perustelut kohdan n:o 4 kohdalla). Yhden vastaajan mielestä tie on epäedullinen poronhoidon kannalta siinä suhteessa, että sen ollessa paliskunnan keskellä poroja saattaa jäädä moottoriajoneuvojen alle runsaasti. Yhden vastaajan mielestä tie ei vaikuta mitään poronhoitoon.

12. Tien vaikutuksesta kalastukseen ja metsästykseen, kumpaakaan ei alueella harjoiteta ammattimaisesti, haastateltavat olivat seuraavaa mieltä: Kotitarvekalastuksen suhteen 8 vastaajaa piti tien vaikutusta haitallisena, koska se vaikeuttaa heidän kalastusmahdollisuuksiaan ja varsinkin tien läheisyydessä pelättiin kalojen loppuvan kokonaan. Yhden vastaajan mielestä tie olisi hyödyllinen, koska se mahdollistaisi kalanviljelyn. Nykyisin on istutettavat kalat kuljetettava istutuspaikkoihin lentokoneella ja se on liian kallista kustannuksiltaan. 6 vastaajaan mielestä tie ei vaikuttaisi kalastusoloihin mitään. Metsästyksen suhteen 10 vastaajaa ilmoitti, ettei tie vaikuta metsästykseen mitään, koska paikkakuntalaiset eivät harjoita metsästystä. 5 vastaajaa piti ulkopuolisten metsästystä haitallisena siksi, että mukana olevat koirat häiritsevät poroja. Yhden vastaajan mielestä metsästys olisi kiellettävä poronhoitoalueilla. Yksi vastaaja katsoi metsästyslain turvaavan paikkakuntalaisten edut, joten tie ei siinä suhteessa vaikuta mitään.

13. Haastateltujen mielipiteet urheilukalastuksen suhteen: 5 vastaajan mielestä urheilukalastusta olisi supistettava. 6 vastaajan mielestä sallittava kalastus vain paikkakunnan asukkaille. 3 vastaajan mielestä urheilukalastuksen laajuus saisi olla nykyisellään. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että jos kalaa voitaisiin viljellä tehokkaasti, niin paikkakuntalaisille oitäisi järjestää omat ja ulkopuolisille omat kalastuspaikkansa. Vahvimmat kalalajit järjestyksessä ovat hauki, ahven, made, taimen ja harri.

14. Tien helpottaessa kulkemista. 3 vastaajaa halusi asioida mieluimmin Inarissa tai Ivalossa. 10 vastaajaa toivoi erilaisten palvelujen kuten myymäläauton, lääkärin jne. tulevain paikkakunnalle. 2 vastaajaa toivoi myymäläautoa paikkakunnalle, mutta esim. lääkärikäynnit he tekisivät Inariin tai Ivaloon, koska siellä on laboratoriot yms. ja koska tarkempien tutkimusten teko edellyttäisi kuitenkin käyntiä asutustaajamassa sijaitsevassa terveyskeskuksessa. Muutamat vastaajat katsoivat myös asutuskeskuksessa käynnin tuovan vaihtelua elämään.

15. Tien vaikutus vaikutuspiiriin asukkaiden työllisyystilanteeseen. 4 haastateltua arveli metsätöiden lisääntyvän. 5 vastaajan mielestä tie lisäisi muita työpaikkoja paikkakunnalla osaamatta kuitenkaan yksilöidä työpaikkojen laatua. 3 vastaajan mielestä tie helpottaa työmatkoja muualla. Lisäksi yhden vastaajan mielestä tie lisää porotiloja, yhden mielestä mahdollistaa sivuansioiden saannin, kehittää paikallista poronhoitoa ja jo itse tien teko luo työtilaisuuksia. Kaikki vastaajat pitivät tietä hyvin tarpeellisena työllisyyden kannalta.

16. Vapaa-ajan viettoon tie vaikuttaa kaikkien vastaajien mielestä mahdollisuuksia lisäävästi. Erityisesti nuorison kohdalla vanhemmat haastateltavat toivoivat vapaa-ajanviettomahdollisuuksien monipuolistuvan, jolloin nuoriso pysyisi paremmin paikkakunnalla. Yhden vastaajan mielestä huvittelumahdollisuuksien lisääntyminen ei ole hyväksi ihmisten kehitykselle.

17. Kouluoloihin kaikki vastaajat katsoivat tien vaikuttavan hyvin positiivisesti. Se sekä helpottaa koulunkäyntiä että lisää koulutusmahdollisuuksia. Lapset voisivat käydä koulua kotoa käsin, heidän asuessa nykyisin kouluasuntoloissa Riutulassa, Inarissa ja Ivalossa. Tie lyhentäisi jopa 200 km:n koulumatkan lähes 50 km:iin. Angelin ja Pyhäjärven talojen lapset kulj
sin viikonlopuiksi
kelirikkoaikana n
olemaan koulupaik
kun kouluasuntola

Angelissa Länsma

Länsma

Länsma

Nuorga

Pyhäjärvi Kitti Ma

Vasko Sieppi A

n. 3 km

Tirrosta

vaihteet suljettuin
vat olemaan sen
sa ja sukulaistens
kenniskan talon
lukuvuonna koton
taman kerran ja
kana heidät joud
maan lentokoneella

18. Kaikki haa
vat tietä jo yksist
köistämisen nopeu
koska paikallinen
ilmoittanut alueer
vän vasta sitten k
massa. Sähköistä
elinkustannuksia,
elintarvikkeiden s
toisi "nykyajan" a
tuville.

19. Tärkeimpänä
parannuksena ha
vastaajaa piti e
halpenemista. 2
alueen sähköistyks
ta. 5 vastaajaa pi
sien paranemista
4 vastaajan miel
harjoittamisen he
tärkein. Yhden va
tä huoltotoiminna
nen on tärkein p
vastaajan mielest
kehittämisen
tien myötä on tä
paikkakunnan oloi

20. Kysymykseen
tai epämiellyttävy
taisi tuoda tulles
lut vastasivat seu
taajaa ilmoitti, et
tään haittoja. 5 va
nut nimetä mitää
heidän mielestää
näyttää miten k
mielestä "turisti
valtaaminen on
asia. 2 vastaajaa

Saamenkiel...

Jatkoa etusivulta

puolelle Suomessa (10%) ja ulkomaille (3 %). Huomionarvoista on, että useat saamelaisalueen oppivelvollisuus- ja muut koulut saavat lehteä kymmenien kappaleiden ilmaislähetyksinä. Monissa näissä laitoksissa lehteä käytetään lukemistona.

Sabmelašin tehtävät voidaan jakaa kahteen pääryhmään, joista toiset liittyvät omakielisen julkaisutoiminnan sekä oman kulttuurin tukemiseen ja saamelaisten keskinäisten siteiden lujittamiseen, toiset taas käytännön vaatimusten sanelemaan tiedonvälitystarpeeseen. On ilmiselvää, että saamenkielinen lehti jo pelkällä olemassaolollaan lujittaa kansallista tietoisuutta ja omanarvontuntoa. Pienenä lehtenä Sabmelaš on tähän asti joutunut keskittymään lähes yksinomaan saamelaisasioihin, vastaavaa erikoisjulkaisua ei ole olemassa suomenkielisenäkään. Niinpä Sabmelaš on lähes ainoa kirjallinen lähde, josta saamelaiset voivat saada tietoja omasta kulttuuritaustastaan.

Sabmelašin harjoittama tiedonvälitys voidaan tiivistää seuraavasti: Sabmelaš tiedottaa lukijoilleen asioista saamenkielellä, asioista saamelaisnäkökulmasta sekä asioista jotka eivät välity muiden joukkoviestimien kautta. On syytä tähdentää, että maassamme on jatkuvasti saamelaisväestöä, jolle puutteellisen suomen kielen halinnan vuoksi saamenkieliset viestimet ovat ainoa "henkireikä" ulkomaailmaan. Myös pohjoismainen saamelaisyhteistyö edellyttää saamen kielen aktiivista käyttöä.

☐ NYKYVAIHEESTA ETEENPÄIN

Sabmelaš-lehteä on tähän saakka ilmestynyt 8 numeroa vuodessa, muta tarve on ollut koko ajan suurempi. Lukijat ovat toivoneet ilmestymiskertojen tihentämistä ja säännöllisiä julkaisuaikoja. Tämä on todettu tutkimuksissa, viimeksi Saamelaiskomitealle tehdyssä raportissa.

Julkaisijoilla ei ole kuitenkaan ollut taloudellisia resursseja laajentaa lehteä, aiemmin ei edes toimittajavoimia. Työvoimatilanne on vähitellen alkanut näyttää valoisammalta mutta taloudellinen tilanne on pysynyt ennallaan. Sablemaš-lehti elää nyt, vastikään 40 vuotta täytettyään, aktuaalisen kriisin aikaa samalla kun paine sen suunnitelmalliseksi kehittämiseksi on tullut entistä tuntuvammaksi.

Tässä tilanteessa Lapin Sivistysseura jätti viime lokakuussa muistion opetusministeriölle, jossa selostettiin Sabmelaš-lehden kehittämissuunnitelma varsin yksityiskohtaisesti. Suunnitelman toteuttaminen edellyttää, että valtio tukee Sablemaš-lehteä tänä vuonna 25 000 markan järjestötuella ja ensi vuonna 70 000 markan budjettimomentilla. Tällä tavoin lehteä pystyttäisiin tänä vuonna julkaisemaan 12 8-sivuista numeroa, ja ensi vuodesta lähtien se saisi kaikkien saamelaisjärjestöjen muodostaman julkaisueilmen sekä kiinteän toimituksen saamelaisalueella.

Lehti ilmestyy nyt suunnitellun kehittämisohjelman mukaisesti, mutta kuinkahan kauan? Avustusanomuksen tätä ja ensi vuotta koskevaan osaan ei ole vieläkään saatu vastausta. Viime vuodelle anottuun 6 000 markan lisärahoitukseen tuli kielteinen päätös, ministeriöstä ei löytynyt momenttia miltä rahat olisivat irronneet.

☐ TILANNE MUUALLA SKANDINAVIASSA

Norjassa ja Ruotsissa tuetaan saamelaislehtiä 40 000—100 000 kruunun suuruisilla tukiaisilla. Norjan kulttuurirahasto on toteuttanut vuodesta 1971 lähtien erikoisohjelmaa saamelaiskulttuurin tukemiseksi. Tukitoimet ovat suuntautuneet ensisijaisesti juuri lehdistöön niin että sikäläiset 3 saamelaislehteä ovat voineet ilmestyä säännöllisesti. Myös Norjan valtion ja kuntien elimet osallistuvat saamelaislehtien tukemiseen julkaisemalla niissä jatkuvasti ilmoituksia.

Ruotsissa ilmestyvällä Samefolket-lehdellä, joka tosin on ollut vain osin saamenkielinen, on tukenaan säätiö sekä 50 000 kruunun määräraha valtion budjetissa. Lehden takana ovat Svenska Samernäs Riksförbund ja Same Ätnam-järjestö, jotka saavat rahoitustukea ns. saamelaisrahastolta. Tämä Samefonden antaa lehdelle myös välitöntä taloudellista apua kulttuurimäärärahoistaan, jotka tänä vuonna nousevat 150 000 kruunuun. Näin kertyvä lehtituki on kokonaan erillään esim. kouluylihallituksen saamelaisprojekteista, joiden kustannukset nousevat samoihin lukemiin (100 000 kr.).

☐ TARVITAAN KULTTUURIPOLIITTINEN OHJELMA

Pohjoismaiden saamelaisten kulttuuripoliittisessa ohjelmassa vuodelta 1971 pidetään selviönä että saamelaisilla tulee olla kussakin maassa omakieliset lehtensä ja lisäksi ehkä vielä yhteinen yleisluontoisempi aikakauslehti. Myös Suomen Saamelaiskomitea katsoo, että saamelaisalueella tarvitaan leimallisesti saamenkielistä tiedotus- ja keskustelulehteä, joka saisi kohtuuden nimessä valtion rahoitustukea toimitus- ja jakelukustannusten peittämiseen. Jällivaaran saamelaiskonferenssissa — joka hyväksyi em. ohjelman — huomautet-

tiin nimenomaa
kielisten leht
avustamista voi
sesti muiden k
tukemiseen, kos
ratkaiseva merk

Tämän ovat
maalaislehdistön
junneet harjo
kausia, jopa
tappiollista ja
denjulkaisua. K
välitöntä ja tu
onkin vaatimus
sa siihen tavatt
voon mikä leht
saamelaiskulttuu
ten elämälle.

Tällä hetkellä
luelehdet ovat
tukensa, luulis
myös niille ihm
väkisinä eivät
enemmistödemok
Samalla se m
den tunnustam
kulttuurille, jok
ka säilynyt ja
saamelaisten or
tuksen varassa.
päästäisiin väh
malliseen kultt
jelmaan. Tällä

LENTOKONEELLA on päässyt sodanjälkeisenä aikana Jäkäläpäälle Inarista käsin. Se on ollut sopiva lentokenttä kullankaivajille ja nyt myös Tunturiladun kultavaltauksen käyttäjille. Angelilaisilla on omat vesipaikkansa, joille vesilentokone pystyy laskeutumaan.

asukkaille. 3 vastaajan
rheilukalastuksen laa-
lla nykyisellään. Yksi
oli sitä mieltä, että jos
siin viljellä tehokkaas-
kkakuntalaisille oitäisi
mat ja ulkopuolisille
tuspaikkansa. Vahvim-
it järjestyksessä ovat
en, made, taimen ja

elpottaessa kulkemis-
aajaa halusi asioida
Inarissa tai Ivalossa.
a toivoi erilaisten pal-
uten myymäläauton,
e. tulevain paikkakun.
taajaa toivoi myymä-
aikkakunnalle, mutta
rikäynnit he tekisivät
Ivaloon, koska siellä
oriot yms. ja koska
tutkimusten teko
kuitenkin käyntiä
nassa sijaitsevassa
uksessa. Muutamat
atsoivat myös asutus-
käynnin tuovan
imään.

vaikutus vaikutuspii-
kaiden työllisyystilan-
haastateltua arveli
lisääntyvän. 5 vas-
estä tie lisäisi muita
paikkakunnalla osaa-
enkaan yksilöidä työ-
laatua. 3 vastaajan
helpottaa työmatko-
Lisäksi yhden vas-
estä tie lisää porotilo-
mielestä mahdollistaa
n saannin, kehittää
poronhoitoa ja jo itse
luo työtilaisuuksia.
staajat pitivät tietä
peellisena työllisyyden

-ajan viettoon tie vai-
kkien vastaajien mie-
dollisuuksia lisäävästi.
nuorison kohdalla
haastateltavat toi-
apaa-ajanviettomahdol-
nonipuolistuvan, jolloin
syisi paremmin paik-
Yhden vastaajan
huvittelumahdollisuuk-
yminen ei ole hyväk-
kehitykselle.
oloihin kaikki vastaa-
vat tien vaikuttavan
iivisesti. Se sekä hel-
lunkäyntiä että lisää
hdollisuuksia. Lapset
ydä koulua kotoa kä-
asuessa nykyisin kou-
sa Riutulassa, Inaris-
ssa. Tie lyhentäisi jopa
koulumatkan lähes 50
ngelin ja Pyhäjärven

talojen lapset kuljetetaan nykyisin viikonlopuiksi kotiin, mutta kelirikkoaikana nämä joutuvat olemaan koulupaikkakunnalla ja kun kouluasuntolat ovat viikonvaihteet suljettuina lapset joutuvat olemaan sen ajan tuttaviensa ja sukulaistensa luona. Koskenniskan talon lapset käyvät lukuvuonna kotonaan vain muutaman kerran ja sulan maan aikana heidät joudutaan kuljettamaan lentokoneella.

18. Kaikki haastatellut toivoivat tietä jo yksistään alueen sähköistämisen nopeutumisen vuoksi, koska paikallinen sähkölaitos on ilmoittanut alueen sähköistettävän vasta sitten kun tie on olemassa. Sähköistäminen alentaisi elinkustannuksia, mahdollistaisi elintarvikkeiden säilyvyyden sekä toisi "nykyajan" asukkaiden ulottuville.

19. Tärkeimpänä tien tuomana parannuksena haastatelluista 2 vastaajaa piti elinkustannusten halpenemista. 2 vastaajaa piti alueen sähköistyksen nopeutumista. 5 vastaajaa piti kulkuyhteyksien paranemista ulkomaailmaan. 4 vastaajan mielestä elinkeinon harjoittamisen helpottuminen oli tärkein. Yhden vastaajan mielestä huoltotoiminnan helpottuminen on tärkein parannus. Yhden vastaajan mielestä kalanviljelyn kehittämisen mahdollistuminen tien myötä on tärkein parannus paikkakunnan oloihin.

20. Kysymykseen mitä haittoja tai epämiellyttävyyksiä tie saattaisi tuoda tullessaan, haastatellut vastasivat seuraavasti: 2 vastaajaa ilmoitti, ettei tie tuo mitään haittoja. 5 vastaajaa ei osannut nimetä mitään haittoja, vaan heidän mielestään aika sitten näyttää miten käy. 2 vastaajan mielestä "turistien" kalavesien valtaaminen on epämiellyttävä asia. 2 vastaajaa piti epämiellyttävänä mahdollisten epämääräisten kulkijoiden lisääntymistä paikkakunnalla. Lisäksi esitettiin, että urheilumetsästäjät saattavat haitata poronhoitoa, Metsähallitus saattaa raiskata metsiä, jolloin myös poronhoito kärsii. Kulkuyhteyksien parannuttua ja kulkijoiden lisäännyttyä joudutaan myös lukitsemaan ovet ja karja pitämään aitauksissa.

21. Viimeisenä kysymyksenä tiedustelin haastateltujen mahdollisuuksia majoittaa retkeilijöitä. Vastaukset olivat seuraavat:

Angelissa	Länsman Jouni	vuodepaikkoja ja ehkä täysihoitoakin
	Länsman Aslak	tilapäistä majoitusta
	Länsman Niila Piera	tilapäistä majoitusta
	Nuorgam Jouni	tilapäistä majoitusta
Pyhäjärvi	Kitti Maria	tilapäistä majoitusta
Vasko	Sieppi Aarne	majoitusta tarpeen vaatiessa, siis majoitustarpeen mukaan tiloja voidaan järjestää.
n. 3 km		
Tirrosta		

Kuten edellä olevista haastateltujen vastauksista käy selville, Lapin tiettömien alueiden asukkailla on hyvin monenlaisia ongelmia, joista tässä on tullut esille vain muutama ja joista etelän ihmisillä ei ole paljoa tietoa. Objektiivisten vastausten saantia vaikeutti jonkin verran haastateltujen pidättyväinen suhtautuminen tuntemattomaan etelän ihmiseen, vaikka haastatellut suhtautuivatkin myönteisesti kysymysten esittämiseen. Kaikki haastatellut poromiehet kuuluvat Paadarin paliskuntaan, jonka varsinaiset erottelupaikat ovat paliskunnan alueen laidoilla, eikä poroja näin ollen saada aitaan syksyllä edulliseen erottelumaan.

Tien hyödyllisyydestä menevät paikkakuntalaisten ja retkeilijöiden sekä luonnonsuojelijoiden mielipiteet ristiin.

Paikkakuntalaiset tarvitsevat tietä elinolosuhteittensa parantamiseksi, kun taas retkeilijät ja luonnonsuojelijat eivät haluaisi tietä rikkomaan yhtenäistä erämaa-aluetta. Tuskin mistään löytyy ratkaisua, vaan asia lienee rat

kuntalaisten elinehdot huomioiden, jolloin tuntuu siltä, ettei luonnonsuojelijoiden ja retkeilijöiden mielipiteitä voida ottaa huomioon heitä tyydyttävällä tavalla. On selvää, että tie karkottaa muutenkin vähäiset petoeläimet asuinsijoiltaan ja eläinkanta vähenee. Tilannetta auttanee jonkinverran Lemmenjoen kansallispuiston laajeneminen Norjan rajalle saakka. Luonnon koskemattomuus häiriintyy myös tien läheisyydessä.

KYÖSTI LAMMINJOKI

Soihtu/keitin eräretkelle

Olen jo muutamana syksynä ja talvena retkeillessäni käyttänyt omatekoista soihtu-, suksentervaus-, ruoanlämmitys- ja valaistusmenetelmää. Kaikessa yksinkertaisuudessaan laite pelaa joka säällä moitteettomasti. Varsinkin retkeillessäni puuttomilla alueilla siitä on ollut minulle usein iloa. Idea on seuraava:

1) Otamme tyhjän olutpurkin ja kaadamme siihen hieman vaille ½ purkkia petroolia (kuva 1).
2) Pistämme siihen kuvan 2 osoittamalla tavalla lampunsydämen tai pumpulilankaa.
3) Toisella kädellä mätämme purkin täyteen kuivaa hiekkaa (kuva 3), jolloin purkkiin kehittyy petroolinen hiekkamassa. Jätämme sydäntä näkyviin noin 0,5 cm ja näin meillä on valmiina erinomainen soihtu.

Jos käytämme petroolin asemasta spriitä (tenttua), voimme puuttomilla alueilla käyttää purkkia keittimenä ja suksien voitelulämmittimenä, koska tenttutuli on huomattavasti kuumempaa kuin esim. petrolituli.

Yksi purkillinen kehittää valoa viikkoja, kun muistaa sulkea keittimen kannella käytön jälkeen.

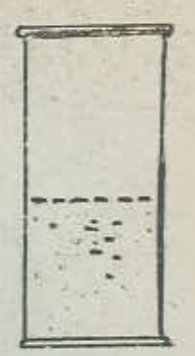
Myös spriisekoitus antaa "virtaa" viikon keitoksiin.

Toimintaperiaatteenahan on se, että kostea sprii- tai petroolimassa luovuttaa säästäen polttoainetta ja näin lampunsydän pysyy märkänä pitemmän aikaa.

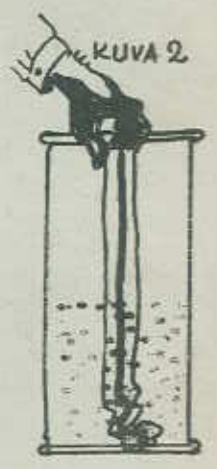
Purkki on suljettava aina käytön jälkeen.

URPO MIKKONEN

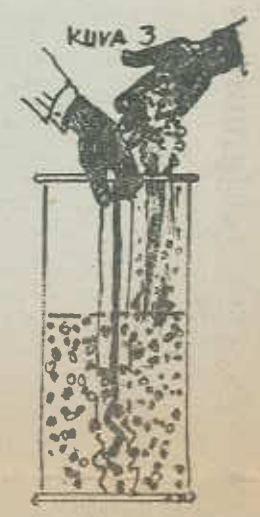
KUVA 1.

KUVA 2.

KUVA 3

KUVA 4

Muistilistaa rääthyyn pyrkiville

Nyt varsinaisen retkikauden alkaessa monet ovat varmaan tehneet salaperäisiä suunnitelmia huikeista eräretkistä, tuntureiden huiputuksista ja muista kujeista. Mielessä tietysti syksyn susiaiset ja rääthyyn pyrkiminen. Kaksi vuotta sitten lehdessämme (1/1972) oli jorinaa tunturi- ja johtajasusien laatuvaatimuksista. Näitä vaatimuksia ei ole juuri muutettu, mutta on kuitenkin katsottu kohtuulliseksi, että johtajasuden tulisi olla yhdistyksemme jäsen ja tämän on johtokunta vahvistanut. Muistin virkistämiseksi ja rääthyyn pyrkimisen helpottamiseksi lyhyt katsaus seuraavasti:

● **Tunturisusi**
--- Perusvaatimukset Tunturiladun Oppaassa, 3. painos
-- Ilmoita susihakemuksessa myös kotipaikkakuntasi
-- Suorita jäsenmaksusi ennen susianomuksen jättämistä
-- Tunturikäynnit, eräretket, vaellukset ja huiput napapiirin pohjoispuolella
— Eräretki (150 km) = tunturivaellus, josta omakohtainen selostus. Yhteistä monistetta ei hyväksytä
Muut eräretket = vähintään 6 vrk asumattomassa maastossa muonat ja varusteet mukana. 6 vrk:n asustaminen yhdellä kämpällä "päivänkakkararetkineen" ei ole eräretki, se on tunturikäynti.
— Kaikki eräretket saat laskea myös tunturikäynneiksi.

● **Johtajasusi**
-- Perusvaatimukset Tunturiladun Oppaassa 3. painos
— Käytä johtajasusilomaketta, saatavissa Suomen Ladun toimistosta
— Johtajasusilomakkeen täyttämisohjeet saatavissa Suomen Ladun toimistosta
— 300 km:n eräretki = johtajasusivaellus, eikä ole korvattavissa viiden vuoden kuntosuorituksella (5 × 600 km)
— Osoita anomuksessasi, että Sinulla on kokemusta eräretken johtamisessa ja yhdestä suunnitelman mukaan toteutetusta eräretkestä selostus
— Hyväksyttävästi suoritettu eräretkenjohtajakurssi on vaihtoehtoinen edellisen kohdan kanssa. Selostus kurssin ohjelmasta.
— Johtajasudeksi pyrkivän tulee olla Tunturiladun jäsen
— Hyväkään retkiselostus ei riitä harrastusnäytteeksi. Tarvittaessa neuvottele aiheesta jonkun susivaliokunnan jäsenen kanssa
— Avioliittoutunut nainen ilmoita tyttönimesi.

Sananen johtajasusivaelluksesta. Monet meistä ovat aikoinaan tehneet hyvinkin rasittavia ja pitkiä korpivaelluksia asumattomissa erämaissa esim. sota-aikoina. Joukossamme on myös rajamiehiä ja muita vastaavia henkilöitä, jotka ammattinsa vuoksi ovat varmasti tehneet johtajasusivaelluksia vastaavia eräretkiä. Jos tällaisia "vanhoja" suorituksia esitettäisiin hyväksyttäväksi johtajasusivaelluksina, menisi maku pois koko tästä vakavasta leikkibommasta eikä susivaliokunta tulisi niitä hyväksymään.

Susivaliokunnan puolesta

PETTERI WÄÄNÄNEN

ns. saamelaisrahastol-
Samefonden antaa leh-
välitöntä taloudellista
lttuurimäärärahoistaan,
ä vuonna nousevat
uunuun. Näin kertyvä
on kokonaan erillään
luylihallituksen saame-
eista, joiden kustannuk-
vat samoihin lukemiin
).

'AAN
JURIPOLIITTI-
IJELMA

aiden saamelaisten
liittisessa ohjelmassa
971 pidetään selviönä
laisilla tulee olla kus-
ssa omakieliset lehten-
si ehkä vielä yhteinen
sempi aikakauslehti.
men Saamelaiskomitea
ttä saamelaisalueella
leimallisesti saamen-
edotus- ja keskustelu-
a saisi kohtuuden ni-
ion rahoitustukea toi-
jakelukustannusten
n. Jällivaaran saame-
nssissa — joka hyväk-
jelman — huomautet-

tiin nimenomaan, ettei saamenkielisten lehtien taloudellista avustamista voi verrata likinäköisesti muiden kulttuurijulkaisujen tukemiseen, koska niillä on niin ratkaiseva merkitys.

Tämän ovat satavuotiaan saamelaislehdistön uranuurtajat tajunneet harjoittaessaan vuosikausia, jopa kymmeniä vuosia, tappiollista ja aikaa vievää lehdenjulkaisua. Kun nyt vaaditaan välitöntä ja tuntuvaa lehtitukea, onkin vaatimus nähtävä suhteessa siihen tavattoman suureen arvoon mikä lehtitoimella on koko saamelaiskulttuurille ja saamelaisten elämälle.

Tällä hetkellä, kun esim. puoluelehdet ovat vastikään saaneet tukensa, luulisi jotakin heruvan myös niille ihmisille jotka vähäväkisinä eivät voi ajaa asioitaan enemmistödemokratian keinoin. Samalla se merkitsisi elinoikeuden tunnustamista saamelaiselle kulttuurille, joka on tähän saakka säilynyt ja kehittynyt vain saamelaisten omatoimisen harrastuksen varassa. Tunnustamisesta päästäisiin vähitellen suunnitelmalliseen kulttuuripoliittiseen ohjelmaan. Tällä hetkellä ollaan saamelaiskulttuurin hoidossa siinä vaiheessa, että luullaan joillekin yksittäisprojekteille heitettyjen pikkurahojen merkitsevän saamelaisen kulttuurin hyvää huoltoa. Tilanne on mielestäni päättäjille lähinnä häpeällinen.

ANNUKKA AIKIO

Puheenjohta..

Jatkoa etusivulta

osoittautunut, että aivan pienimmät tahtovat häiriintyä ja häiritäkin tungosaikojen yhteishenkeä koettelevissa tilanteissa. Odotankin käyttösääntöjen nyt valmistuttua niitä myönteisesti noudattaen Susikyrön syntyvän ja siellä myös säilyvän mahdollisimman vapaan ja samalla vastuuntuntoisen ilmapiirin.

Susikyrön käyttöoikeutta on täsmennetty. Avaimia on joutunut vieraisiin käsiin ja niitä on sääntöjen vastaisesti lainailtu. Avaintenvaihdon jälkeenkin niiden käytön tarkkailu on välttämätöntä ja toivon jokaisen Susikyrön käyttäjän suhtautuvan siihen asiallisesti ja myönteisesti. Yhteisesti toteutettavalla ja reilusti kannettavalla vastuulla säilyy Susikyrötoiminta tunturilatuhengen mukaisena.

□ □ □

Tätä kirjoittaessani saapui surullinen viesti. Eräs tunturiladun perustajajäsenistä, tunturisusi numero 3, voimistelunopettaja Anita Lampén on 6. 3. 1974 poistunut keskuudestamme. Muistan Anitan monista harrastustoimistaan huolimatta vaatimattoman iloisena ja aina myönteisenä ystävänä, joka omalla olemuksellaan osoitti, mitä tunturihenki on aidosti inhimilliseen käyttäytymiseen omaksuttuna. Kunniasusi Bjarne Lampénilla on ollut todella pitkä raskas taival taivallettavanaan vaikean sairauden kohdanneen elämäntoverinsa rinnalla.. Toivon esimerkillisesti jaksetun umpisen päättyneen ja uuden ladun aukeavan entistä kirkkaampana löytyvään Lapin kevääseen. Kaikkien tunturilatulaisten osanotto Jamille.

LIITYN TUNTURILADUN JÄSENEKSI

Nimi ..... Synt. .....

Ammatti .....

Osoite .....

Puh. ..... Jäsenmaksu 7 mk/vuosi

● **TUNTURILADUN jäsenenä sinulla on oikeus**
— **lunastaa oman tunturikämppämme Susikyrön avain, hinta 35 mk**
— **kaivaa kultaa Susiäytsissä**
— **saada jäsenlehtemme Tunturilatu sekä Latu-lehti**
— **alennuksia Suomen Latu ry:n osanottomaksuista.**

● **LIITY TUNTURILATU ry:n jäseneksi tällä lipukkeella ja postita se täytettynä osoitteella**

Tunturilatu ry.
Korkeavuorenkatu 25
00130 HELSINKI 13

Mikä on Neljäs maailma?

Lapin Sivistysseura järjestää toukokuun alkupuolella yleisötilaisuuden, jossa pohditaan mitä merkitsee viime syksynä voimakkaasti liikkeelle lähtenyt "Neljännen maailman" järjestäytyminen ja tutustutaan erityisesti Kanadan intiaanien asemaan. Tilaisuuden tarkka aika ja paikka ilmoitetaan myöhemmin päivälehdissä.

JOS KULTAA KAIVANET

Nyt on tunturilatulaisillakin mahdollisuus omalta valtaukseltaan etsiä sitä poronlavan kokoista kultakönttiä, jonka pitäisi Lapista löytymän. Siitä on puhuttu kauan, mutta sitä kukaan ei ole vielä saanut pois kannettavakseen. Tähän mennessä suurin hippu on löytynyt Laanilasta läheltä Saariselän retkeilykeskusta ja sillä on ollut painoa 392,9 gr. Ivalonjoen suurin on painanut 385 gr. Nämä eivät ole vielä poronlapaa lähelläkään. Jotakin margariinipaketin puolikkaan luokkaa vasta. Maailman suurin "hippu", joka on löytynyt Chilestä, painoi 153,16 kiloa. Se jo on poronlavan (ellei laaman) lavan kokoinen.

Näin kultavaltauksen pitäjien kesken palautettakoon muistiin tietosanakirjatietoja Lapin kullasta. Ensimmäiset kullat löytyivät 1836 Kemijoen suulta. Kultaa on löydetty sittemmin vähän sieltä ja täältä Suomesta. Outokumpukin antaa kultaa gramman kivitonnia kohti ja se riittää suomalaisten vuotuiseen naimisiinmenoon, niin ettei tarvitse ulkomaisesta kullasta tehdyillä sormuksilla liittoa tehdä.

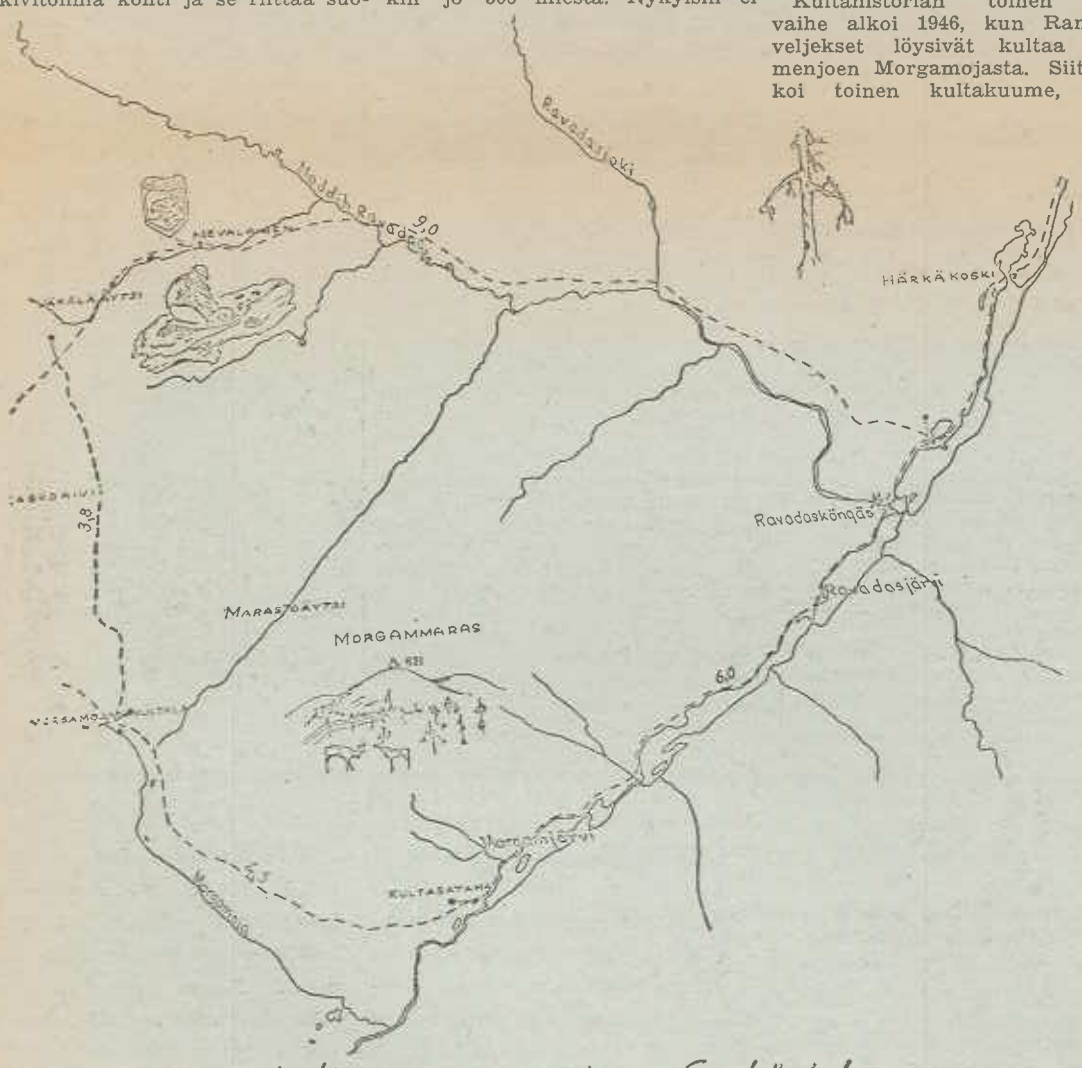
Suuremmat mittasuhteet kullan parissa puuhattaessa sai aikaan 1868 tehty kultalöytyö Ivalonjoelta. 1871 siellä työskentelikin jo 500 miestä. Nykyisin ei kullankaivaja kertoile löytämistään ja grammamääristään. Viime vuosisadalla saalis laskettiin tarkemmin ja niinpä tiedetään Ivalonjoen kultakuumeen tuottaneen kokoon kultahiekkaa isompina ja pienempinä hippuina yhteensä 56,69 kiloa.

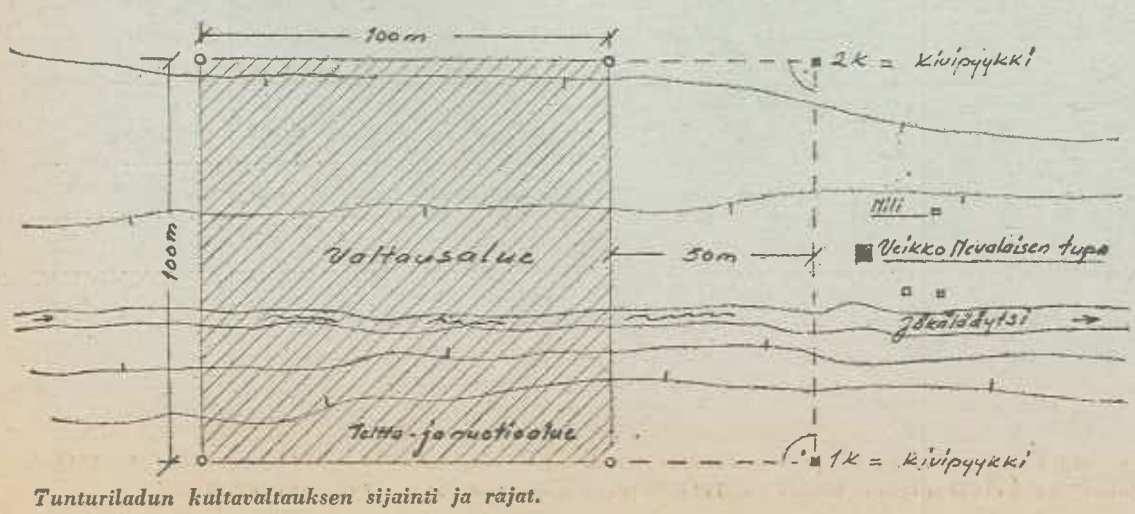
Kultahistorian toinen suuri vaihe alkoi 1946, kun Ranttilan veljekset löysivät kultaa Lemmenjoen Morgamojasta. Siitä alkoi toinen kultakuume, jonka tuottoa ei kukaan tiedä. Reino Vihtori Helismaan laulun mukaan kultaa oli kuin etelässä multaa. Oli miten oli, kullat on kaivettu ja kuumeet podettu. Lemmenjoki on tänään vain rauhaisaan elämänmuotoon tottuneiden vanhojen kullankaivajien paratiisi. Kultaa kaivetaan ja sitä kai saadaankin. Yhtä paljon sitä ei kuitenkaan enää ole kuin ennen eli kuin etelässä multaa. Yhtä ja toista löydetään silti aina vain. Kerroimme viime lehdessämme turistista, joka keksi Miessiltä 22-grammaisen. Sitä jo kelpaa ihmetellä.

Lemmenjoen miehistä Veikko Nevalainen on hankkinut itselleen uuden valtauksen, samoin Aatos Flinck. Jaakko Isolan apajilla on uudet rännäykset.

Kaksi johtavaa Lemmenjoen kasvoa, Niilo Raumala ja Yrjö Korhonen ovat Morgamin maat jättäneet ja siirtyneet Tankavaaraan, jossa sanotaan tämän päivän antavimpien kultapaikkojen olevan. Suurin tältä alueelta löytynyt kultahippu on painanut 186 gr. Tankavaarassa on Nipalla ja Karhu-Korhosella turistiasema, jolla matkailija voi käydä maksua vastaan koettamassa onnea vaskoolin keikuttajana. Siinä sitten onni ratkaisee niinkuin korttipelissä, mitä tulee, muttei taitokaan ole pahasta.

OLD GOLD-BOY

Tunturiladun kultavaltauksen sijainti ja rajat.

Lemmenjoella paistaa kuu ...

Anita Lampén

Maaliskuun alussa tuli tieto voimistelunopettaja Anita Lampénin siirtymisestä pitkältä retkiladultaan viimeiselle asentopaikalleen. Tieto ei tullut omaisille ja lähiystäville yllättävänä. Jo pitemmän aikaa kestänyt erittäin vaikea sairaus oli ennustellut elämän ladun maaliin tuloa.

Tunturihiihto ja -retkeily oli Anita Lampénille hyvin läheistä. Jo 1930-luvulla alkanut harrastus sai alkunsa Äkäslompolon vaiheilta ja jatkui vuosikymmenien ajan eri puolilla Lappia. Innostusta riitti toisten opettamiseen, Tunturiladun perustamiseen, uuden susipolven kasvattamiseen ja omakohtaiseen, usein oman perheen kanssa suoritettuun retkeilyyn.

Meistä vanhemman polven jäsenistä tuntuu niin turhanpäiväiseltä jatkaa luettelomaista tekstiä Nittaa muistaessamme. Jollakin tavoin aina hänet tavatessa tuli mieleen susiemo, joka itse ei koskaan pyrkinyt näkyvälle paikalle, mutta tunsi vastuun laumastaan, mikä ei käsittänyt yksinomaan omaa perhettä. Ja kun muistaa Anitan hymyn, tietää, että hän ei ottanut tehtäväänsä vastaan raskaana taakkana, vaan luonnollisena asiana. Kunniasusi Jam-Jamin rinnalla Anita Lampénin merkitys Tunturiladulle ja sen toiminnan kehitykselle on ollut suuri.

Hän oli hieno ihminen.

Sisukkaasti hän taisteli ankaraa sairauttaan vastaan.

Anita Lampén oli urhea tunturisusi.

JONNE SAASTAMOINEN

Jakelutie on lyhentynyt– palvelu E-myymälöissä tehostunut

E-jakelukeskukset palvelevat E-myymälöitä. Ne hoitavat tavaran hankinnan, varastoinnin ja kuljetukset joustavasti, aikaa ja kustannuksia säästäen. Tämä kaikki koituu kuluttajan eduksi monella tavalla.

Luottamusostojen osoite

E MYYMÄLÄT · CENTRUM

Kortistonhoitajalla on asiaa

JÄSENMAKSUISTA: Valitan, ettei kiertokirjeeseen, jonka liitteenä tililleanokortti oli, tullut huomautusta siitä että, joka jo oli maksanut v. -74 jäsenmaksunsa saa heittää tililleanokortin "Ö-mappiin". Postitamme kiertokirjeet talkoovoimin ja veisi aikaa tarkastaa ja poimia pois tp-kortit niiden kirjekuorista, jotka ovat jäs.maksunsa suorittaneet. Sama koskee ainaisjäsenmaksun suorittaneita.

Jos joku jäsenistä huomaa jäävänsä ilman postia ja hänen osoitteensa on muuttunut, on se saattanut jäädä huomioimatta kortistonhoitajan väsähtäneiltä silmiltä. Kun iltapuhteinaan n. tuhannen jäsenen maksut merkitsee, saattaa jotain lipsahtaa ohi silmien.

A.P.

● ● ●

KUULUTUS:

Seppo Tuominen v. -74 jäsenmaksu maksettu 14. 12. 73, osoitetta ei ole tiedossani.

Luukkonen Ari tai Airi tai? Mikkelistä, saisinko etunimen ja tarkemman osoitteen kuin 50520 Mikkeli 52.

● ● ●

Jäsenmaksunsa ajoissa maksaneiden kesken suoritettiin jälleen suksiparin arvonta ja niiden omistajaksi tuli Pentti Jalo Helsingistä.

Tunturisusien ja tunturimielisten Ulko-Tammion-retki

Ulkosaariston kevään ollessa kauneimmillaan ehkä juuri 7-9. 6. 74 me Karhulan tunturisusikerholaiset toivotamme Teidät kaikki entiset sekä uudet tulijat tervetulleiksi aavan meren äärelle. Tämän jo perinteeksi muodostuneen kevätretken uloimmassa pisteessä, Ulko-Tammion saaressa, joka luontonsa puolesta on suuri erikoisuus, yritämme tarjota Teille kaikille viihtyisän viikonlopun.

Ehkä tämän päivän ja huomisen tunturissa liikkujan ajatuksiin, toiveisiin ja pelkoihin saamme Tunturiladun johtoportaan edustajan kannanottoja käytävissä yhteyksissä keskusteluissa.

— Saari- ja meriaiheinen luontopolku kaikille
— Totta vai tarua? Koottua perinnetietoutta saareen liittyvästä nuorten salaisesta rakkaudesta
— Tunnelmallinen iltanuotio tanssin tahdissa kalliolla
— Ja ennen kaikkea vapaata leppoisaa kanssakäymistä
— Tietysti hiihdämme myös perinteellisen kilpailumme

Jotta voisimme varautua kaikkeen Teitä tyydyttävästi, pyydämme tekemään sitovat ilmoittautumiset viimeistään viikkoa ennen retken alkua kerhomme sihteerille:

Tuula Kokkonen
Pajamäentie 9 B
Karhula
Puh. kotiin 952 63526
puh. toimeen 952 63100/757

Lähtöajat Karhulasta, riippusillan laiturista:
perjantaina 7.6. klo 20.00
lauantaina 8.6. klo 10.00
paluu Karhulaan
sunnuntaina noin klo 17.00

Toivomme, että varaatte omat majoitteet ,eväät ja hyvää retkimieltä mukaan.

Kuljetuskustannukset olemme laskeneet 10 markaksi. Ilmoittautumisen yhteydessä olisi mainittava, mihin lähtöön tulee.

Saamelaisinstituutti pääsee tutkimustyöhön

Pohjoismainen saamelaisinstituutti on viimesyksyisen käynnistymisensä jälkeen päässyt tosityöhön. Käytännössä tosityö merkitsee lukuisten saamelaisia ja heidän olojaan koskevien tutkimusten ja selvitysten alkamista.

Norjan Kautokeinossa toimiva instituutti on tosin heti alkuun kohdannut myös vaikeuksia ja haittoja aina saamenkielelle sopivien kirjoituskoneiden puutteesta alkaen.

Yhteistä ortografiaa kaikille saamenmurteille ja alueellisille kielenkäyttötavoille on haettu kuumeisesti viime vuodet, mutta eri kirjoitustavoilla on sikäli vahvat kannattajajoukot, että kompromissiin ei ole toistaiseksi päästy.

Uudet käsitteet ja ilmaisut on saamenkielessä ratkaistu viime aikojen nopeassa muutoksessa helpoimmalla tavalla eli lainaamalla ilmaisu jokseenkin suoraan pääkielestä, Ruotsista, Norjasta tai Suomesta. Tästä on aiheutunut tiettyä jälkeenjääneisyyttä ja kielen rämettymistä, jota tutkimaan ja poistamaan on asettunut ruotsinmaalaisen professori Israel Ruongin johtama työryhmä.

Lauseoppia ja kielen selkeyttä sekä fraseologiaa selvittelevä professori Ruongin työryhmä on asettanut päämääränsä kauas ja työstä tulee hyvin monivuotinen.

Kaikkien kolmen pohjoismaan koulujen opetussuunnitelmia pyritään saamelaisalueiden ja saamelaisten osalta yhtenäistämään instituutin toimesta niin, että yhtenäisen ja saman oppimateriaalin käyttö tulisi mahdolliseksi. Samassa yhteydessä pyritään myös yhteiseen eriasteisen oppimateriaalin tuotantoon.

Suurimittainen projekti ei vain instituutin piirissä vaan myös yleisessä katsannossa on pohjoismaisen saamelaishistorian kirjoitus Tarkoituksena on tehdä yhtenäinen esitys pohjolan saamelaisten vaiheista nimenomaan saamelaisten itsensä silmin ja heidän ajattelutapansa valossa.

Seminaarimuotoisissa oppijaksoissa instituutti jakaa kalotin saamelaisille tietoa poroekologiasta, kansallisesta käsityötaidosta sekä mm. maataloudesta, jonka turvin elää koko joukko saamelaisia. Oppiohjelmiin sisältyy edelleen mm. lampaanhoitoa ja sisävesien kalastusta käsittelevät kurssit.

Instituutin suojissa on lähtenyt liikkeelle myös saamelainen näyttämötaide. Ensimmäiset esiintymiset tapahtuvat kautokeinon pääsiäisjuhlilla tänä vuonna.

Erittäin tärkeänä työprojektina alkaa ensi vuonna saamelaisalueita koskeva historiallis-juridinen maiden ja vesien käyttöoikeusselvitys. Tieteellisen vastuun selvitystehtävästä kantaa 3-jäseninen tutkijaryhmä.

Saamelaismiljöötä koskevan ohjelman valmistelu erityisesti valtayhteiskuntien suunnitteluelimiä varten alkaa niin ikään ensi vuonna. On nimittäin todettu, että yhteiskuntasuunnittelijat eivät liioin millään tasolla oivalla saamelaisten erityistarpeita, vaan suunnitelmat tehdään kaikissa pohjoismaissa enimmältään saman kaavan mukaan eteläisillä seuduilla ja saamelaisalueilla.

Itse saamelaiset tarvitsevat omassa nykyaikaisessa ammattikoulutuksessaan käytännön tietoa mm. poronhoidosta. Tätä varten käynnistyy perinnäisten poronhoitotapojen ja -tietojen keräys. Sen tuloksista perustiedot ammentaen on aikomus laatia eriasteisia poronhoidon oppikirjoja. Tällä hetkellä ammattiin opastavia kirjoja ei ole lainkaan.

Viralliset avajaisensa Kautokeinon saamelaisinstituutti aikoo viettää kesän kynnyksellä.

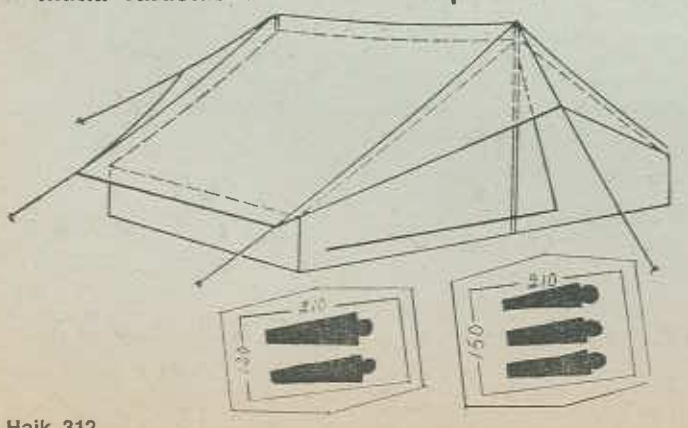
Saamelaislasten koulutie on ollut pitkä ja opintie vaikea. Tiet alkavat risteillä sinne ja tänne halki Lapin, mutta miten edistyy opintien vastamäkien loivennukset?

TUNTURISUSI OY

Orginal FJÄLLRÄVEN products

VAASA puh. 961—24 19 80

— Maailman johtavin keveiden tunturi- ja retkeilyvarusteiden valmistaja. Tunturisusi Oy kertoo Sinulle muutamista valmistamistaan varusteista.
— Nyt on mahdollisuus keventää.
— Varustuksen ollessa kyseessä mitkään vaatimukset eivät ole liian korkeita. Vaeltaja itse voi väsähtää, mutta varustus ei saa koskaan pettää.

Hajk 312
Uudenlainen kevytteltta, joka suo paljon tilaa. Poikittain kulkevan harjan ansiosta on teltta korkein siinä, missä nouset istumaan. Ulkokatto ja pohja ovat kaksinkertaista synteettistä kuitua. Hengittävä sisäkatto. Korkeus 120 sm, leveys 120 sm, paino noin 1600 g. Hinta 333,—

Hajk 313
Kolmen hengen teltta. Korkeus 120 sm, leveys 150 sm, paino 1800 g. Hinta 414,—

Art. 505
Kehys, jossa on vaahtokumipehmusteiset hihnat, muutettavissa henkilökohtaisen hartialeveyden mukaan. Leveys 36 sm, korkeus 80 sm, sekä hylly alapuolella. Repun kannessa on erityisen suuri vedenpitävä vetoketjulla varustettu tasku. Sekä repussa että taskuissa on ohuesta tekokuidusta valmistettu lukko. Ulkotaskujen tunnelisauma on vahvistettu nahkakanttauksella ja saumoissa on ylimääräiset pakkaushihnat.
Tilavuus n. 70 l.
Kehys 104 A, reppu 204.
Kokonaispaino n. 1700 g.
Hinta: 310,50

Art. 502
Kehys, jossa on vaahtokumipehmusteiset hihnat. Leveys 36 sm, korkeus 80 sm. Repussa ja taskuissa on lumilukot. Taskut on ommeltu pystysuorilla saumoilla kiinni reppuun. Silloin repun ja taskujen väliin jää tunneli, jossa voi kantaa pitkiä varusteita.
Tilavuus n. 50 l.
Aidosta VINYLON F:stä valmistetussa pakkauspussissa on pyöreäksi ommeltu pohja ja narukiinnitys. Tilavuus n. 30 l. Erillisiä terylene-pakkaushihnoja on saatavissa sekä reppuun että pakkauspussiin, ne voidaan irroittaa sekä repusta että kehyksestä. HUOM! Repun paikkaa kehyksessä voi helposti muuttaa oikean painopisteen saavuttamiseksi esim. hiihdettäessä.
Kehys 101 A, reppu 203,
pussi 210 + hihnat.
Kokonaispaino n. 1700 g.
Hinta: 301,50

Art. 504
Kehys, jossa on vaahtokumipehmusteiset hihnat. Leveys 36 sm, korkeus 58 sm ynnä tukihylly alhaalla.
Tilavuus n. 50 l.
Kehys 103 A, reppu 201.
Paino n. 1100 g.
Hinta: 187,—

Art. 504-V
Kuten yllä, mutta repussa ja taskuissa lumilukot. Taskut tunneliommeltu.
Kehys 103, reppu 203.
Hinta: 203,—

Lähettäkää kuvastonne ja tiedot lähimmästä jälleenmyyjästä.

Nimi .....

.....

Postiosoite .....

.....

OY TUNTURISUSI, Kalastajankatu 14
65100 Vaasa 10
Puh. 24 19 80

Susikyrö ja sen käyttöoikeus

1. *Tunturilatu r.y.:n jäsen voi lunastaa itselleen käyttöoikeuden Susikyrön avaimeen ja sitoutuu palauttamaan avaimen Tunturiladulle erotessaan sen jäsenyydestä. Avaimia ei lunasteta takaisin.*
2. *Uuden avaimen hinta on 35 mk toistaiseksi. Jäsen, joka omistaa entisen avaimen, saa lunastaa käyttöoikeuden uuteen avaimeen 5 markan hintaan. Avaimia on saatavana vain Suomen Ladun toimistosta, Korkeavuorenkatu 25 A, 00130 Helsinki 13.*
3. *Avaimista ja niihin käyttöoikeuden lunastaneista Tunturiladun jäsenistä pidetään luetteloa Suomen Ladun toimistossa.*
4. *Avaimen kadotessa sen numero on heti ilmoitettava avainluettelon pitäjälle.*
5. *Avaimen haltijalla on oikeus majoittua Susikyröön kaikkina muina paitsi Tunturiladun johtokunnan kurssi- ym. tilaisuuksiin erikseen varaamina aikoina. Näistä varauksista ilmoitetaan hyvissä ajoin Tunturiladun tiedotusvälineissä.*
6. *Avaimen haltijan perheen jäsenillä on oikeus käyttää samaa avainta, mikäli ovat Tunturiladun jäseniä.*
7. *Avaimen haltija saa tuoda mukanaan Susikyröön ainoastaan yhden ulkopuolisen henkilön (ei jäsenen). Tästä on tehtävä merkintä Susikyrön vieraskirjaan.*
8. *AVAINTA EI SAA LUOVUTTAA TUNTURILADUN ULKOPUOLISEN HENKILÖN KÄYTTÖÖN.*

SUSIKYRÖN KÄYTTÄJILLE:

1. *Kirjoita vieraskirjaan nimesi, kotipaikkakunta, saapumispäivä ja avaimesi numero HETI Susikyröön saavuttuasi. Poistumispäivämäärän voit lisätä lähtiessäsi.*
2. *Älä levitä varusteitasi ympäriinsä. Rinkan voit säilyttää kämpän ulkopuolella olevalla telineellä.*
3. *Tee tilaa muille kämpään tulijoille.*
4. *Koirien ym. lemmikkieläinten tuominen Susikyröön on ehdottomasti kielletty.*
5. *Älä tuo vauvaikäisiä lapsia Susikyröön tungosaikana (esim. pääsiäisenä).*
6. *Pyri noudattamaan hiljaisuutta klo 23.00 jälkeen ja käyttäydy muutenkin häiriötä tuottamatta.*
7. *Älä tupakoi kämpässä, elleivät muut siellä olijat siihen suostu.*
8. *Suksien voiteleminen ja tervaaminen kämpässä on kielletty.*
9. *Säästä vajassa olevia puita, mikäli mahdollista. Tontilta löytyy kesäiseen aikaan paljon käyttökelpoista jätepuuta, jota voit kerätä varastoonkin.*
10. *Puukassa (punainen pakki seinällä) on kiitollinen täydennyksestä.*
11. *Ole varovainen tulen käsittelyssä. Käytä nestekaasulaitteita ohjeen mukaisesti.*
12. *Keittokatoksen käyttöä suositellaan, varsinkin kesällä.*
13. *Noudata saunan lämmitysohjeita. Pidä saunaa silmällä lämmityksen aikana — palovaara.*
14. *Saunan pata ja vesisäiliö on tyhjennettävä käytön jälkeen. Tämä on erittäin tärkeää kylmänä vuodenaikana. Puhdista myös sauna, pesuhuone ja pukuhuone sekä peseytymisvälineet jälkeesi.*
15. *Aseta käyttämäsi Susikyrön tarvikkeet ja työkalut käytön jälkeen paikoilleen.*
16. *Lähtiessäsi lyhyellekin retkelle lukitse kämppä, kellari, sauna ja vene.*
17. *Ennenkuin poistut Susikyröstä*
    - *— kanna puulaatikko täyteen pilkottuja puita,*
    - *— sammuta kaikki tulisijat,*
    - *— siivoa jälkesi,*
    - *— sulje ikkunat,*
    - *— lisää vieraskirjaan poistumispäivämäärä, ja*
    - *— lukitse kaikki ovet (kämpän ovi TAKALUKKOON).*

SOPU SIJAA ANTAA!